

थिमी टाइम्स

THIMI TIMES WEEKLY

विमितीपत्र

साप्ताहिक

वर्ष १९ अङ्क ०६ ने.सं. ११४५ यँलाख चतुर्दशी भदौ ११ गते बुधबार, २०८२ 20 Aug., 2025, Wednesday पृष्ठ ८ मूल्य रु १०/-

लिपुलेक व्यापार सम्झौता : चीन-भारत समझदारीपछि नेपालको कूटनीतिक चुनौती

काठमाडौं । हालै चीन र भारतबीच सम्पन्न भएको व्यापारिक सम्झौताले त्रिदेशीय सीमाक्षेत्र लिपुलेकलाई पुनः विवादको केन्द्रमा ल्याएको छ । नेपालको प्रत्यक्ष सहमति वा पूर्वजानकारी बिना सम्पन्न भएको यस कदमले नेपालको कूटनीतिक क्षमता र प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीको राष्ट्रवादी छविमाथि गम्भीर प्रश्न उठाएको छ । यो परिघटनाले केवल कार्यपालिकामात्र होइन, समग्र राजनीतिक नेतृत्व, कूटनीतिक संयन्त्र र राष्ट्रिय हित संरक्षणमा राज्यको दीर्घकालीन रणनीतिमाथि गहिरो विमर्श आवश्यक पारेको छ ।

विवादास्पद सम्झौता र सार्वभौमिकताको प्रश्न भारत र चीनबीच लिपुलेक, सिक्की ला र नाथुला नाकाबाट व्यापार विस्तार गर्ने सहमतिपछि नेपालमा तीव्र राजनीतिक र जनस्तरबाट तिव्र प्रतिक्रिया आएको छ । भू-राजनीतिक रूपमा संवेदनशील मानिने यस क्षेत्रमा भएको सम्झौताले नेपालको सार्वभौमिकता र भौगोलिक

अखण्डतालाई प्रत्यक्ष चुनौती दिएको भन्दै विशेषज्ञहरूले चिन्ता व्यक्त गरेका छन् । संविधान र संसद्मार्फत २०७७ सालमा जारी गरिएको नक्सामा लिपुलेक, कालापानी र लिम्पियाधुरा स्पष्ट रूपमा नेपालको भूभाग भनी उल्लेख भए तापनि व्यवहारमा भारतले निरन्तर सैनिक उपस्थिति कायम राखेको अवस्था यस सम्झौताबाट पुनः उजागर भएको हो । यसले केवल भौगोलिक विवाद मात्र नभई नेपालको सम्पन्न अधिकारप्रति दुई छिमेकी मुलुकको दृष्टिकोण कस्तो छ भन्ने प्रश्न पनि

उठाएको छ । प्रधानमन्त्री ओलीले नयाँ नक्सा जारी गरेर राष्ट्रवादी छवि निर्माण गरे पनि त्यसलाई व्यवहारमा कार्यान्वयन गर्न नसक्नु उनको ठूलो कमजोरीको रूपमा प्रस्तुत भएको छ । भार तसँग सीमा वार्ता थाती रहनु, चीनसँग सम्बन्धित विषयहरू स्पष्ट पार्न असमर्थ रहनु र अन्तराष्ट्रिय समुदायलाई सक्रिय रूपमा जानकारी दिन नसक्नु सबै मिलेर नेपालको रणनीतिक कमजोरीलाई झनै गहिरो बनाएको छ । यही कारणले ओलीको आगामी चीन-भारत भ्रमणलाई मात्र सामान्य

कूटनीतिक भेटघाट नभई राष्ट्रवाद र सार्वभौमिकताप्रतिको प्रतिबद्धताको वास्तविक परीक्षणको रूपमा हेरिएको छ ।

देशका प्रमुख दलहरूले चीन-भारत सम्झौताविरुद्ध सामूहिक रूपमा प्रतिवाद जनाउँदै विरोध जनाएका छन् । नेपाली कांग्रेसका महामन्त्री गगन थापाले प्रतिनिधिसभामा स्पष्ट रूपमा हाम्रो भूमिमाथि आँखा लगाउने कुनै पनि प्रयास स्वीकार्य छैन, र यो विषयमा दलगत राजनीतिभन्दा माथि उठेर राष्ट्रिय एकता आवश्यक रहेको बताएका छन् ।

त्यस्तै नेकपा एमालेका प्रमुख सचेतक महेश बर्तौलाले सार्वभौमिकता मुलुकको आकार वा शक्ति सन्तुलनका आधारमा नाप्न नमिल्ने तर्क गर्दै नेपालले अन्तर्राष्ट्रिय कानुनी प्रावधानअनुसार आफ्नो अधिकार सुनिश्चित गर्नुपर्ने धारणा राखेका थिए भने माओवादी केन्द्रका प्रमुख सचेतक सन्तोष पाण्डेले नेपाललाई जानकारी बिना गरिएको सम्झौता आपत्तिजनक भएको टिप्पणी गर्दै तत्कालीन कूटनीतिक पहल आवश्यक भएकोमा जोड दिए । समाजवादी, राप्रपा लगायत दलहरूले पनि यस मुद्दामा सरकारलाई स्पष्ट र दृढ कदम चाल्न आह्वान गरेका छन् ।

जनस्तरमा समेत यो विषयले गहिरो प्रभाव पारेको छ । सामाजिक सञ्जालमा व्यापक छलफल, काठमाडौंसहित

बाँकी पेज ७ मा

चाँगुनारायण “लिजा” स्वमूल्यांकनमा पहिलो, मध्यपुर थिमी दोस्रो

भक्तपुर । संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वमूल्यांकन (लिजा)को आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को नतिजा सार्वजनिक गरेको छ, जसअनुसार भक्तपुर जिल्लाको चाँगुनारायण नगरपालिका पहिलो स्थानमा परेको छ । नगरपालिकाले ९२.५ प्रतिशत अंक प्राप्त गर्दै जिल्लामै अग्रस्थान हासिल गरेको हो भने नेपालभरीको मूल्यांकनमा दोस्रो स्थान प्राप्त गर्ने सफल भएको

छ । यसैगरी, मध्यपुर थिमी नगरपालिका ९१ प्रतिशत अंकका साथ दोस्रो स्थानमा उक्लिएको छ भने सूर्यविनायक नगरपालिका ९०.५ प्रतिशत अंकसहित तेस्रो स्थानमा परेको छ । भक्तपुर नगरपालिका भने ८९ प्रतिशत अंकसहित पछाडि परेको छ ।

स्थानीय तहहरूको समग्र संस्थागत क्षमताको मूल्यांकन गर्न लिजा कार्यक्रमअन्तर्गत

बाँकी पेज ७ मा

इम्बोस्ड नम्बर प्लेट अनिवार्य, तर तुरुन्तै जरिवाना वा कारबाही हुँदैन

काठमाडौं । यातायात व्यवस्था विभागले इम्बोस्ड नम्बर प्लेट अनिवार्य भए पनि तत्काल जडान नगर्दा पनि तुरुन्तै जरिवाना वा कारबाही नहुने जानकारी दिएको छ ।

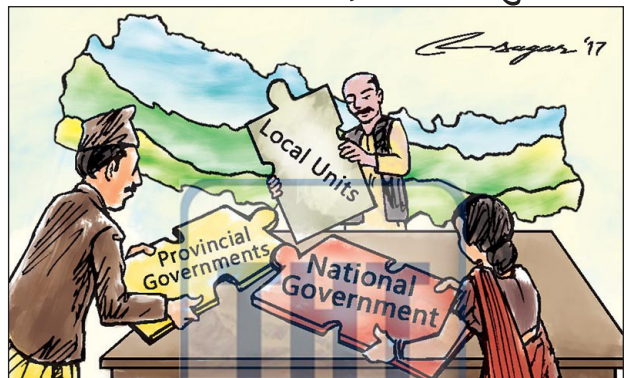
विभागले मंगलबार सार्वजनिक गरेको विज्ञप्तिमा भनिएको छ कि असोज १ गतेदेखि इम्बोस्ड नम्बर प्लेट नलगाएको कारण तुरुन्तै जरिवाना गर्ने वा कारबाही गर्ने भनिएको केही सञ्चार माध्यम र सामाजिक

सञ्जालमा फैलिएको भ्रम पूर्ण रूपमा गलत भएको हो ।

विज्ञप्तिमा उल्लेख छ, “सरकारी, निजी तथा सार्वजनिक सवारी साधनमा क्रमशः इम्बोस्ड नम्बर प्लेट जडान गर्ने निर्णय भइसकेको छ । तर असोज १ गतेबाट जडान नगरेको भन्दै तुरुन्तै जरिवाना वा कारबाही हुने भनाइमा गलत धारणा रहेको हुँदा तत्कालका लागि कुनै पनि किसिमको दण्ड नलाग्ने स्पष्ट सञ्चार माध्यम र सामाजिक

बाँकी पेज ७ मा

स्थानीय सरकारप्रति जनताको अपेक्षा बढ्दोः स्थायित्व भए पनि गुणस्तरमा चुनौती

काठमाडौं । नेपालमा संघीयता कार्यान्वयनसँगै स्थानीय सरकारहरू जनसेवा र शासनको अग्रपंक्तिमा उभिएका छन् । संविधान २०७२ ले स्थानीय तहलाई “सरकार” को रूपमा परिभाषित गरेपछि यसको

भूमिका मात्र फराकिलो भएको छैन, जनअपेक्षासमेत दिनप्रतिदिन तीव्र रूपमा बढिरहेको छ ।

संविधानले स्थानीय सरकारलाई कानून निर्माण, सेवा प्रवाह, न्याय सम्पादनदेखि नीति निर्माणसम्मका जिम्मेवारी दिएको

छ । स्थानीय सरकार तीन अंग - परिषद, कार्यपालिका, र न्यायिक समिति - को संयोजनबाट चलेको हुन्छ । पाँच वर्षको कार्यकालका लागि प्रत्यक्ष निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरू मार्फत सञ्चालित हुने भएकाले यसलाई स्थायी सरकार मानिन्छ । संघीय तथा प्रदेश सरकारको तुलनामा स्थानीय सरकार जनतासँग प्रत्यक्ष सम्पर्कमा रहने निकाय भएकाले यसको भूमिका झनै महत्वपूर्ण देखिएको छ ।

जनताले नागरिकता, जन्म-मृत्यु दर्ता, वडा सिफारिस, शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी, पूर्वाधार विकासजस्ता सेवाहरू स्थानीय सरकारमार्फत पाउने भएकाले

बाँकी पेज ७ मा

तीज पर्व र नेवार समुदाय : परम्परा, शास्त्र र सामाजिक विश्लेषण

दीपक श्रेष्ठ

काठमाडौं । हरितालिका तीज हिन्दु नारीको महान चाडको रूपमा संचारमाध्यम, सामाजिक सञ्जाल र नेपालको राज्यस्तरबाटै प्रचारप्रसार गरिने र यसलाई व्यापक बनाउन साज्य संयन्त्रको सबै श्रोत साधनको प्रयोगसमेत हुने गरेको छ, जुन भाद्र शुक्ल तृतीयाका दिन मनाइने, नेपाली समाजमा गहिरो धार्मिक, सांस्कृतिक र सामाजिक महत्व बोकेको पर्व हो । यस दिन महिलाहरूले भगवान् शिव र पार्वतीको आराधना गर्दै निराहार व्रत बस्छन्, आफ्नो दाम्पत्य जीवनको स्थायित्व, परिवारको समृद्धि र व्यक्तिगत सौभाग्यको कामनाका लागि यस अवसरमा रातभरि जाग्राम बस्ने, भजन-कीर्तन गाउने, सामूहिक नृत्य-संगीत प्रस्तुत गर्ने र आफ्नो सामाजिक दायरा विस्तार गर्ने परम्परा प्राचीन कालदेखि नै

चलिआएको छ । तीजलाई धार्मिक विश्वाससँगै महिला-केंद्रित सांस्कृतिक प्रदर्शन र सामुदायिक ऐक्यबद्धताको सशक्त माध्यमका रूपमा पनि लिइन्छ । तर, सम्पूर्ण

हिन्दू समुदायमा यसको अभ्यास एकनास छैन । नेवार समुदायमा तीज व्रतको परम्परा ऐतिहासिक रूपमा प्रायः अनुपस्थित रहँदै

बाँकी पेज ७ मा

ADMISSION OPEN BBS
Affiliated to Tribhuvan University

JAN ADARSHA CAMPUS

Shankhadhar Chowk, Madhyapur Thimi-4 Bhaktapur, Nepal, ☎:01-5093033

निलबाराही मन्दिर क्षेत्रमा डोजर जरिवाना असुली विवाद : स्थानीय संरक्षण अभियानमा अवरोध, समुदायको आक्रोश

भक्तपुर । निलबाराही मन्दिर क्षेत्रको संरक्षण अभियान अन्तर्गत पहिरो नियन्त्रण तथा सांस्कृतिक परिपथ पुनर्निर्माणका लागि समुदायले सञ्चालन गर्दै आएको स्वेच्छिक कार्यमा प्रयोग भइरहेको डोजरलाई प्रहरीद्वारा नियन्त्रणमा लिइ ५० हजार रुपैयाँ जरिवाना असुल गरिएको विषयले स्थानीय समुदायमा चर्को असन्तोष पैदा गराएको छ।

घटनाको पृष्ठभूमि

विगत तीन महिनादेखि श्री निलबाराही क्षेत्र संरक्षण सरोकार समितिको अगुवाइमा स्थानीय बासिन्दाले मन्दिर परिसरमा पहिरो नियन्त्रण तथा परम्परागत सांस्कृतिक मार्ग पुनर्जीवनका लागि आर्थिक, भौतिक, नैतिक तथा श्रमदान गर्दै आएका छन्। सोही क्रममा आवश्यक माटो नजिकैका स्थानीयले निजी जग्गाबाट निःशुल्क उपलब्ध गराएका थिए।

मिति २०८२ भदौ २ गते, नियमित काम सकेर घर फर्किन लागेका डोजर चालक मनोज पहरीलाई प्रहरी टोलीले अनाधिकृत रूपमा नियन्त्रणमा लिई, मोबाइल फ्लाइट मोडमा राखेर कसैसँग सम्पर्क गर्न नदिई डोजरसहित दुवाकोट प्रहरी प्रभागमा लगिएको थियो।

नागरिक प्रयासमाथि जरिवाना, कानुनी प्रक्रियाविना असुली

पछिल्लो दिन, चाँगुनारायण नगरपालिका वडा नं. १ ले डोजर अनुमति बिना चलाइएको आरोपमा आर्थिक ऐन, २०८२ को आधारमा

५०,००० रुपैयाँ जरिवाना तिर्नुपर्ने पत्र जारी गर्‍यो। तर समितिको दावी अनुसार उक्त डोजरले कुनै “अवैध माटो उत्खनन” गरेको थिएन, बरु डोजर चलाइएको जग्गाबाट माटो धार्मिक कार्यका लागि निःशुल्क प्रदान गरिएको थियो।

यस विषयमा समितिले डोजर नियन्त्रण र जरिवाना असुली प्रचलित कानून विपरीत भएको भन्दै प्रश्न उठाएको छ। कानुनी रूपमा “माटो उत्खनन” भन्नाले जमिन भित्र खनिनु पर्ने जनाइए पनि डोजरले केवल सतहबाट माटो उठाएको, त्यो पनि स्वीकृत सामाजिक कार्यका लागि भएको दावी गरिएको छ।

सामुदायिक सहभागितामै अवरोध

समितिले मन्दिर क्षेत्रलाई अभौतिक सांस्कृतिक सम्पदा को रूपमा व्याख्या गर्दै स्थानीय समुदायको सहभागिताबिना गरिने कुनैपनि कन्क्रिट संरचना निर्माणलाई अस्वीकार गर्दै आएको छ। उनीहरूले संविधान, प्राचीन स्मारक संरक्षण ऐन २०१३ र अन्तराष्ट्रिय श्रम संगठनको महासन्धि नं. १६९ को हवाला दिँदै समुदायको सहमति बिना गरिने संरचना मन्दिर क्षेत्रको मौलिकता र सांस्कृतिक अखण्डताको विरुद्ध हुने बताएका छन्।

शान्तिपूर्ण धर्ना र सामूहिक जरिवाना बुझाइ

समितिले डोजर फिर्ताको मागसहित

चार रात पाँच दिन शान्तिपूर्ण धर्ना दिएको थियो। अन्ततः, स्थानीय बासिन्दाहरूको स्वतःस्फूर्त सहयोगमा रु.५०,००० जरिवाना रकम संकलन गरी नगरपालिकामा बुझाइएको थियो। डोजर चालकलाई भएको आर्थिक क्षतिपूर्ति स्वरूप रु.२५,००० प्रदान गरिएकोमा उनले उक्त रकम पुनः समितिलाई नै संरक्षण कार्यमा सहयोगस्वरूप प्रदान गरेका छन्।

गैरन्यायिक व्यवहारको आरोप

समितिको दावी अनुसार डोजर जरिवाना सम्बन्धमा नगरपालिकाबाट कुनै अधिकारिक निर्णय वा लिखित प्रक्रिया बिना आर्थिक ऐनको हवाला दिई रकम असुल गरिएको हो। न त चालकलाई आफ्नो पक्ष राख्न मौका दिइएको थियो, न त कुनै औपचारिक सुनुवाई प्रक्रिया अपनाइएको थियो।

समितिले मन्दिर क्षेत्रको संरक्षण कार्यमा राज्य, नगरपालिका र समुदायबीच सम्वाद र सहकार्य अपरिहार्य रहेको स्पष्ट गर्दै, यस्ता कार्यमा एकल निर्णय तथा अवैध हस्तक्षेप नगर्न सबैलाई आग्रह गरेको छ। उनीहरूको माग छ - निलबाराही क्षेत्रजस्तो ऐतिहासिक र सांस्कृतिक स्थलको संरक्षणका लागि दीर्घकालीन सोचसहित समुदायको स्वामित्वमा आधारित विकास कार्यक्रम अघि बढाइनुपर्छ।

नीलबाराही विवाद: संरक्षणको नाममा अनावश्यक हल्ला, चाँगुनारायण नगरपालिकाको अपिल

नीलबाराही विवाद: संरक्षणको नाममा अनावश्यक हल्ला, चाँगुनारायण नगरपालिकाको अपिल

भक्तपुर । भक्तपुरको चाँगुनारायण नगरपालिका अन्तर्गत रहेको ऐतिहासिक तथा धार्मिक स्थल नीलबाराही मन्दिरको संरक्षणसँग जोडिएको विषयमा पछिल्लो समय सामाजिक सञ्जालमा अनावश्यक र भ्रामक प्रचार भइरहेको भन्दै नगरपालिकाले गम्भीर आपत्ति जनाएको छ।

नगर प्रमुख जीवन खत्रीले शुक्रबार सार्वजनिक अपिल जारी गर्दै, केही व्यक्तिहरू संरक्षणको नाममा सामाजिक अभियानमा सक्रिय देखिए पनि उनीहरू नाम कमाउने व्यक्तिगत स्वार्थले प्रेरित देखिएको आरोप लगाएका छन्। अपिलमा भनिएको छ, “चाँगुनारायण नगरपालिका क्षेत्रको माटो

व्यवस्थापनसम्बन्धी विषयमा नगरपालिकासँग सरसल्लाह र छलफल भइसकेको छ, तर ती व्यक्तिहरूले त्यसलाई बेवास्ता गर्दै समुदायलाई गुमराहमा राख्ने काम गरेका छन्।”

नगर प्रमुख खत्रीका अनुसार, नीलबाराही मन्दिर भक्तपुर जिल्लाको प्रमुख धार्मिक र पुरातात्विक सम्पदा हो। यसको संरक्षण, सम्वर्धन र प्रचारप्रसारका लागि नगरपालिका तथा जिल्लाका अन्य तीन वटै नगरपालिकाहरू समन्वयमा खटिरहेको जानकारी दिइएको छ।

विगत केही समयदेखि मन्दिरको संरक्षण र माटो व्यवस्थापनको सन्दर्भलाई लिएर सामाजिक सञ्जालमा आधारहीन र लक्ष्यहीन सामग्री सम्प्रेषण गरिएकोमा नगरपालिकाले आपत्ति जनाउँदै शान्ति सुव्यवस्था र सामाजिक सद्भाव कायम राख्न सबै पक्षसँग

आग्रह गरेको छ।

अपिलमा भनिएको छ, “सभ्य र सुसंस्कृत समाजको निर्माण गर्नु हामी सबैको दायित्व हो। कुनै पनि धार्मिक धरोहरमाथि लापरवाहीपूर्ण र मानहानीपूर्ण व्यवहार स्वीकार्य छैन।”

यसबीच, स्काईभेटर (जेसिभी) प्रयोग गरेर माटो व्यवस्थापनको काम भइरहेको अवस्थामा नेपाल प्रहरीले उक्त उपकरण नियन्त्रणमा लिई नगरपालिकामा बुझाएको जानकारी दिइएको छ। स्काईभेटर प्रयोग गैरकानुनी भएको र यसको धनीसँग कानूनअनुसार क्षतिपूर्ति असुल गरिने नगरपालिकाले स्पष्ट पारेको छ।

नगर प्रमुख खत्रीले जारी अपिलमा नगरपालिकाको कुनै पनि कुभावना नरहेको जनाउँदै भ्रामक प्रचारप्रसार नगर्न र धार्मिक सहिष्णुता कायम राख्न सबैलाई अनुरोध गरेका छन्।

त्यस्तै अर्को तर्फ नीलबाराही बचाउ अभियानका अभियन्ताहरू जेसिवी छुटाउनकै लागि विगत ४ दिनदेखि दुवाकोटस्थित वडा कार्यालयमा धर्नामा रहेको छ, भने नगरपालिकाले अनाधिकृत रूपमा जेसिवी प्रयोग गरेको भन्दै रु. ५०,०००/- नगद जरिवाना गर्ने निर्णय गरेको छ। सोही जरिवाना स्वरूपको रकम विभिन्न व्यक्तिहरूले चन्दा सहयोग मार्फत संकलन गर्दै नगरपालिकालाई जरिवानाको रकमसमेत नगरपालिकाको प्रभु बैकमा रहेको खातामा जम्मा गरिसकेको अभियन्ताहरूले सामाजिक संजालमा बैकको भौचर पोष्ट गर्दै जानकारी गराएको छ।

नीलबाराही संरक्षणमा ढिलाइ गर्न हुँदैन : उपप्रमुख श्रेष्ठ

भक्तपुर । भक्तपुरको मध्यपुर थिमी नगरपालिकाका उपप्रमुख विजय कृष्ण श्रेष्ठले ऐतिहासिक तथा सांस्कृतिक महत्व बोकेको नीलबाराहीको संरक्षण कार्यमा ढिलाइ गर्नु नहुने स्पष्ट पारेका छन्।

नेपाल प्रेस सोसाइटीले सूर्यविनायकमा बिहीबार आयोजना गरेको साक्षात्कार कार्यक्रममा बोल्दै उपप्रमुख श्रेष्ठले नीलबाराही संरक्षणलाई केवल आस्था र विश्वासको विषय नभई स्थानीय नेतृत्वको दायित्व र जिम्मेवारीका रूपमा लिनुपर्ने धारणा व्यक्त गरे।

“सुरुमा डीपिआर तयार गर्न माटो

परीक्षणका लागि फिल्डमै काम गर्नुपर्ने भएकाले केही समय लागेको हो,” उपप्रमुख श्रेष्ठले भने, “तर अब विविध कारण देखाएर काम रोकिने स्थिति आयो भने बजेट कार्यान्वयनमा गम्भीर समस्या आउन सक्छ। दश महिना मात्र बाँकी छ, ढिलाइ भए चालु आर्थिक वर्षको बजेट फिर्ता हुने जोखिम छ।”

श्रेष्ठले संरक्षण प्रक्रिया अब कुनै पनि बहानामा अवरुद्ध हुन नहुने भन्दै सबै सरोकारवाला पक्षसँग योजनाको समयमै सम्पन्नताका लागि सहकार्यको आग्रह गरे।

कार्यक्रममा नेपाल प्रेस सोसाइटीका अध्यक्ष उपेन्द्र केसीले सभापतित्व गरेका थिए।

मध्यपुर थिमीमा एक महिनासम्म सञ्चालित गुँला बाजा सम्मानसहित सम्पन्न

मध्यपुर थिमी । “मौलिक कला संस्कृतिको संरक्षण गरौं, आफ्नो पहिचान कायम गरौं” भन्ने मूल नाराका साथ मध्यपुर थिमीमा एक महिनासम्म सञ्चालन भएको गुँला बाजा नगर परिक्रमा कार्यक्रम आज एक विशेष समारोहका साथ सम्पन्न भएको छ।

श्री गणेश सांस्कृतिक समाजको आयोजनामा साउन ९ गतेदेखि भदौ ५ गतेसम्म सञ्चालित नगर परिक्रमाको समापन तथा गुरु सम्मान कार्यक्रम सिद्धिकाली मन्दिर परिसरमा आयोजित गरिएको हो।

कार्यक्रमका प्रमुख अतिथि मध्यपुर थिमी नगरपालिकाका प्रमुख सुरेन्द्र श्रेष्ठले यस्ता सांस्कृतिक कार्यक्रमहरूले स्थानीय कला, संस्कृति र परम्परा जगेर्नामा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्ने बताएका थिए। उनले मौलिक संस्कृतिको संरक्षण तथा प्रवर्द्धनका लागि नगरपालिकाले निरन्तर साथ दिने प्रतिवद्धता जनाउँदै आयोजक समूहलाई धन्यवाद व्यक्त गरे।

समाजका अध्यक्ष विजय प्रजापतिको अध्यक्षतामा सम्पन्न कार्यक्रममा गुँला बाजा परम्परालाई जगेर्ना गर्न योगदान पुऱ्याउने वरिष्ठ गुरुहरूलाई सम्मान गरिएको थियो। सम्मानित गुरुहरूमा सन्तबहादुर प्रजापति, तेजकुमार प्रजापति, मोहनकृष्ण प्रजापति, गणेशमान प्रजापति, हर्षबहादुर प्रजापति, विष्णुबहादुर प्रजापति, रत्नकाजी प्रजापति र तेजबहादुर प्रजापति रहेका छन्।

कार्यक्रममा नगर परिक्रमालाई सफल बनाउन आर्थिक, भौतिक तथा सांस्कृतिक सहयोग गर्ने विभिन्न व्यक्ति तथा संस्थाहरूलाई कदरपत्र प्रदान गरी सम्मान गरिएको थियो।

समारोहको प्रारम्भ लोकेश्वर मन्दिरमा पूजाआजाबाट गरिएको थियो भने कार्यक्रममा वडा नं. ५ र ६ का वर्तमान तथा पूर्व वडा अध्यक्षहरू, स्थानीय संस्कृतिप्रेमीहरू लगायत उल्लेख्य संख्यामा सर्वसाधारणको उपस्थिति रहेको थियो।

गुँला पर्वकै अवसरमा आयोजना गरिएको यो कार्यक्रमले परम्परागत बाजा र संस्कृतिको संरक्षणमा थप ऊर्जा मिलेको स्थानीयहरूले बताएका छन्।

कुशे औंसीमा सिद्धार्थद्वारा जेष्ठ सदस्यलाई सम्मान

भक्तपुर । कुशे औंसी (बुबाको मुख हेर्ने दिन) को अवसरमा सिद्धार्थ बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेडले आफ्नो सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गत जेष्ठ पुरुष सदस्यहरूलाई सगुन तथा पोषण सामग्री वितरण गरेको छ। शनिवार संस्थाको कार्यालय परिसरमा आयोजित एक विशेष समारोहमा ७० वर्षभन्दा माथिका करिब ५० जना जेष्ठ सदस्यलाई नेवारी परम्पराअनुसार सगुन प्रदान गरी सम्मान गरिएको हो।

कार्यक्रममा नगरप्रमुख सुरेन्द्र श्रेष्ठ प्रमुख अतिथि रहेको थियो भने सहकारी संस्थाका अध्यक्ष राजेश श्रेष्ठले सभापतित्व गरेको थियो। उक्त अवसरमा नगरप्रमुख श्रेष्ठले समाजका जेष्ठ नागरिकप्रति सम्मान प्रकट गर्नु सबैको नैतिक जिम्मेवारी भएको धारणा राख्दै नगरपालिकाले शिक्षा, स्वास्थ्य र रोजगारीका क्षेत्रमा गरिरहेका कार्यहरूबारे समेत जानकारी दिए।

कार्यक्रममा चाणक्य कलेजका अध्यक्ष चन्दनकृष्ण श्रेष्ठले जेष्ठ नागरिकको हेरचाह परिवारकै सदस्यले गर्नुपर्ने धारणा व्यक्त गर्दै, वृद्ध अभिभावकको सम्मान गर्ने सन्तानलाई प्रोत्साहन र बेवास्ता गर्ने सन्तानलाई दण्डको कानुनी व्यवस्था गरिनु पर्ने सुझाव दिए। कार्यक्रममा संस्थाका अध्यक्ष श्रेष्ठले सहकारीको हालको शेयर पुँजी ३ करोड ७८ लाख रुपैयाँ पुगेको जानकारी गराउँदै, हरेक वर्ष कुशे औंसीका दिन संस्थाले सामाजिक उत्तरदायित्व वहन गर्दै जेष्ठ सदस्यलाई सगुन र पोषण सामग्री वितरण गर्दै आएका जानकारी दिए। कार्यक्रम सञ्चालन संस्थाका सचिव सोहन कायस्थले गरेको थियो भने कोषाध्यक्ष हिरामान शंखदेवले आर्थिक विवरण प्रस्तुत गर्दै सहभागी सदस्यहरूलाई स्वागत गरेको थियो।

विज्ञापनको लागि सम्पर्क ९८५११०२२७३

हाम्रो न्युज पोर्टल

https://www.thimitimes.com.np/

 https://www.facebook.com/thimitimes.com.np/

राजा नरेन्द्र मल्ल र तिलमाधव नारायणको कथा : भक्तपुरको इतिहास बोकेको संकटमोचक विश्वास

भक्तपुर । भक्तपुरको टौमढी टोलस्थित श्री तिलमाधव नारायण मन्दिर, आज पनि इतिहास र आस्थाको प्रतीकका रूपमा उभिएको छ। यो स्थल न केवल धार्मिक महत्त्व बोकेको छ, वरु संकटको समयमा जनविश्वासका आधार पनि बनेको छ। विशेषतः राजा नरेन्द्र मल्लका पालामा किराँती आक्रमणविरुद्ध गरिएको यज्ञ, र त्यसबाट उत्पन्न भएको अद्भुत घटनाले यस मन्दिरलाई अझै प्रसिद्ध बनाएको छ।

दसवर्ष शासनकाल र अद्वितीय निर्णय नेपाल संवत् ७५३ देखि ७६३ सम्म, केवल दस वर्ष मात्रै भक्तपुरको गद्दी सम्हालेका राजा नरेन्द्र मल्ल (महाराज नरेश मल्ल) आफ्नो शासनकालको छोटो अवधिमा पनि बहुआयामिक स्मरणीय कार्यहरूका लागि चिनिन्छन्। खासगरी काठमाडौँका राजकुमार सदाशिव मल्ललाई कैद गर्ने, दरबार सजावटमा भावी भविष्य दर्शाउने चित्रहरू बनाउने, र किराँतीहरूलाई दोहोर्‍याएर पराजित गर्ने कार्यका कारण उनलाई अझै भक्तपुरवासीले सम्झिरहन्छन्।

भक्तपुर दरबार क्षेत्रको ऐतिहासिक चोकमा रहेको “भ्यागुतोले हात्ती खाइरहेको चित्र” आज पनि सर्वसाधारण र कलाकारहरूका लागि रहस्यमय र चाखलाग्दो विषय बनेको छ।

किराँती आक्रमण र नगरको तयारी नरेन्द्र मल्लको शासनकालमा एकपटक पराजित भइसकेका किराँतीहरू पुनः लडाइँका लागि भक्तपुर (ख्वप) फर्किएका थिए। नगरमा त्रास फैलियो। युवाहरूले अस्त्रविद्या सिक्न थाले, महिलाहरूले अन्नपातको जोहो गर्न थाले, र किसानहरू सूर्य नअस्ताउँदै नगर फर्किन थाले। सेनापति भिमदत्त मल्लको नेतृत्वमा सहरको सम्पूर्ण द्वार, गोप्य मार्ग र पर्खालहरू निरीक्षण गरियो र आवश्यक मर्मतका आदेश जारी भए।

राजा नरेन्द्र मल्लले सहर छिर्ने हरेक व्यक्तिको विवरण संकलन गर्न राजाज्ञा जारी गरे। एक विशेष बैठक बसेको थियो, जसमा राजा, राजपूरोहित, ज्योतिषी, मन्त्रीहरू र गन्यमान्य नागरिकहरू सहभागी थिए। सामूहिकरूपमा निर्णय भयो— युद्ध अवको पुस्ता मात्र नभई भविष्यका लागि पनि निर्णायक हुनेछ। त्यसैले प्रतिरोधको तयारी पूर्ण बल, बुद्धि र एकताको साथ गरिने भयो।

तिलमाधव नारायणको यज्ञ र भमराहरूको चमत्कार

राजज्योतिषी धरणीधरले सुभाब दिए कि प्राचीन श्री तिलमाधव नारायणको भक्तिपूर्वक पूजा गर्दा विजय सम्भव छ। त्यसपछि, राजा र प्रजाले टौमढी टोलस्थित मन्दिरमा यज्ञ गरे। यज्ञ सम्पन्न भएपछि वंशावली अनुसार तिलमाधव

नारायण प्रसन्न भई मन्दिरको शिलाबाट हजारौँ कालो भमराहरू निस्किए, जसले किराँतीहरूलाई डसेर थुपैलाई मृत्युको मुखमा पुऱ्यायो। बाँकी आक्रमणकारी भने ज्यान जोगाउन भागे।

किराँतीहरूले छोडेर गएका भाला, धनुष, फलामे टोपी र भोटो लुगाहरू आज पनि मन्दिरको सत्तलमा देख्न सकिन्छ, ती युद्धको स्मृति बनेर।

व्यापारी धर्मदत्त र तिलमाधव नारायणको उत्पत्ति

मन्दिरको उत्पत्ति पनि एउटा चमत्कारिक घटनासँग जोडिएको छ। करीब ५०० वर्षअघि, धर्मदत्त नामका कान्तिपुरका एक गरिव व्यापारीले तिल बेच्दै भक्तपुर आइपुगेका थिए। टौमढी टोलमा उनले तिल थुपार्दा, तिल सकिँदै नसकिएको देखे। विक्रीपछि पनि तिल घटेन, वरु फुल्न बढ्दै गयो। विस्मित धर्मदत्तले विष्णु भगवानको स्मरण गरे र तिलका थुपामध्येबाट चारबाहुधारी विष्णु प्रकट भएका थिए।

धर्मदत्तले प्राप्त आम्दानीबाट त्यही स्थानमा नारायणको मूर्ति स्थापना गरे र “तिलमाधव नारायण” को नाम दिए। पछि, सिद्धि वर्मा नामक राजाले मन्दिर निर्माण गराए र गुठी स्थापना गरे। ने.सं. २८३ मा आनन्द मल्लले मन्दिर अगाडि गरुड चढाए। राजा नरेन्द्र मल्लले यज्ञ गरेको स्थलमा अहिले पनि हुंगाले ढाकिएको चिन्हो देख्न सकिन्छ।

आजको विश्वास र प्रचलन

आज पनि, देशमा ठूलो संकट आउँदा अथवा उपद्रवको सम्भावना हुँदा श्री तिलमाधव नारायणको विधिपूर्वक पूजा वा यज्ञ गर्दा संकट टर्छ भन्ने विश्वास जनमानसमा गहिरो रूपमा बसेको छ। यो धार्मिक आस्था मात्र नभई ऐतिहासिक स्मृतिको केन्द्र पनि हो।

हमास-इजरायल युद्ध निर्णायक मोडमा, युद्धविराम प्रस्ताव टेबुलमा

काठमाडौँ । करिब २२ महिनादेखि गाजामा जारी युद्ध अहिले नयाँ र अत्यन्त संवेदनशील मोडमा पुगेको छ। कतार, अमेरिका र मिस्रले संयुक्त रूपमा अधि सारेको युद्धविराम प्रस्ताव अहिले कूटनीतिक मंचमा प्रमुख विषय बनेको छ। हमासले यसप्रति केही सकारात्मक संकेत दिएको छ, तर इजरायल अझै आक्रमण रोक्ने तयारीमा छैन। इस्रायली सेनाले गाजा सिटीलाई पूर्ण रूपमा घेराबन्दी गर्दै ठूलो सैन्य अभियान सुरु गरिसकेको छ। युद्ध रोक्ने सम्भावना बढ्दो भए पनि मानवीय संकट, क्षेत्रीय राजनीति र नेतन्याहूको आन्तरिक समस्या अझै गहिरो चुनौती बनेका छन्।

युद्धविराम प्रस्ताव र हमासको प्रतिक्रिया कतारका प्रवक्ता माजिद अल-अन्सारीले मंगलबार भने, “यदि यो प्रस्ताव असफल भयो भने संकट अझ गहिरीनेछ।” उनका अनुसार, हमासले प्रस्तावका धेरै प्रावधानलाई स्वीकार गरिसकेको छ। अमेरिकी दूत स्टीभ वित्कफले अधि सारेको प्रस्ताव अनुसार ६० दिनसम्म अस्थायी युद्धविराम हुनेछ। यस अवधिमा हमासले केही बन्धक छोड्नेछ, र दुवै पक्षले दीर्घकालीन सम्झौताबारे छलफल गर्ने तयारी गर्नेछन्। २०२३ को अक्टोबर ७ मा इजरायलमाथि हमासले गरेको आक्रमणपछि, युद्ध लगातार बढिरहेको छ। हजारौँ रकट आक्रमण, इस्रायली वायुसेनाका प्रतिआक्रमण र भूमिगत युद्धमार्फत यो द्वन्द्व फुल्न थालेको छ। तर अहिले पहिलो पटक हमासले युद्धविरामबारे खुलेर सकारात्मक प्रतिक्रिया दिएको छ। लामो युद्ध, गाजाको विशाल विनाश, लाखौँ विस्थापित र अन्तर्राष्ट्रिय दबाबले हमासलाई अब कडा अडानमै रहन कठिन बनाएको प्रष्ट देखिन्छ। कतिपय विश्लेषकका अनुसार, युद्धविरामप्रति हमासको सकारात्मक संकेत रणनीतिक ‘ब्रेथिङ स्पेस’ खोज्ने प्रयास पनि हुन सक्छ।

इजरायलको कठोर अडान इजरायल युद्ध रोक्ने पक्षमा अझै छैन। एक वरिष्ठ अधिकारीका अनुसार, “सबै बन्धकको रिहाइ नभएसम्म युद्ध रोकिने छैन।” प्रधानमन्त्री बेन्जामिन नेतन्याहूले पनि गाजा सिटीलाई पूर्ण रूपमा हमासमुक्त बनाउन सैन्य कारवाही अझै तीव्र पार्ने बताएका छन्। नेतन्याहूको कथनअनुसार, “हाम्रो उद्देश्य स्पष्ट छ—हमासको अन्त्य।” यही कारण गाजा सिटीमा इस्रायली सेनाले ठूलो आक्रमण अभियान चलाइरहेको छ। तर इजरायलभित्रै पनि नेतन्याहूको नीतिविरुद्ध असन्तुष्टि बढ्दो छ। बन्धक परिवारहरूले आफ्ना प्रियजनहरूको ज्यानलाई जोखिममा पारिएको भन्दै नेतन्याहू सरकारमाथि दबाव बढाइरहेका छन्। टेलअभिभ, हैफा र यरूशलममा हजारौँ नागरिकले प्रदर्शन गर्दै सरकारलाई तत्काल युद्धविरामतर्फ जान आग्रह गरिरहेका छन्। कतिपय सुरक्षा विशेषज्ञहरूले पनि लामो युद्ध इजरायलकै सुरक्षा जोखिम बढाउने चेतावनी दिएका छन्।

क्षेत्रीय शक्ति सन्तुलन यो युद्ध केवल इजरायल र हमासबीचको संघर्ष मात्र होइन, यसमा क्षेत्रीय राजनीति गहिरो रूपमा गाँसिएको छ।

कतार : हमास र इजरायलबीच वार्ता गराउन लामो समयदेखि सक्रिय, साथै आर्थिक सहायता पनि उपलब्ध गराउने देश।

मिस्र : गाजासँगको सीमा सुरक्षाको कारण युद्धविराममा बढी चासु। मानवीय सहायता प्रवेशमा निर्णायक भूमिका।

अमेरिका : इजरायलको मुख्य सहयोगी। तर गाजाको मानवीय संकट र हजारौँ नागरिक मृत्युका कारण अमेरिकामाथि अन्तर्राष्ट्रिय दबाव बढ्दै गएको छ। राष्ट्रपति कार्यालय युद्धविरामलाई समर्थन गर्दैछ। तर अमेरिकी संसदभित्र अझै कट्टर धार देखिन्छ।

यी तीन देशको सक्रियता र दबाव युद्धविराम सम्भव हुने वा नहुने निर्धारण गर्ने मुख्य तत्व बनेका छन्। त्यसवाहेक इरान, टर्की र साउदी अरबियाको अत्यन्त चासोले पनि घटनाक्रमलाई बढी जटिल बनाएको छ।

नेतन्याहू र आन्तरिक राजनीति प्रधानमन्त्री नेतन्याहू अहिले गहिरो राजनीतिक संकटमा छन्। सात अक्टोबरको हमास आक्रमणपछि सुरक्षा निकाय असफल देखिएको भन्दै आलोचना भइरहेको छ। नेतन्याहूविरुद्ध चलि रहेको भ्रष्टाचार मुद्दा अझै अदालतमा छ, जसले उनको नेतृत्वलाई थप कमजोर बनाएको छ। युद्ध लामो हुँदा आम नागरिक असन्तुष्ट हुँदै गएका छन्।

विश्लेषकहरूका अनुसार नेतन्याहू आफ्नो सत्ता जोगाउन युद्धलाई लामो समयसम्म तानिरहेका छन्। यदि युद्ध रोकियो भने उनी असफल नेता ठहरिन सक्ने डर छ। त्यसैले उनले बन्धक रिहाइभन्दा पनि “हमासको अन्त्य” लाई प्राथमिकता दिएका छन्। तर हालै सार्वजनिक भएको सैन्य प्रतिवेदनले गाजामा मारिएका ८३ प्रतिशत मानिस नागरिक भएको तथ्य उजागर गरेपछि, सरकार र सेनाप्रतिको आलोचना अझै बढेको छ।

गाजाको मानवीय संकट गाजामा युद्धले भयावह अवस्था ल्याएको छ। जनहानि : ६२ हजारभन्दा बढी नागरिकको मृत्यु। हजारौँ घाइते अझै अस्पतालमा उपचार पाउन नसकेका। पूर्वाधार विनाश : गाजाको ८० प्रतिशत भाग नष्ट। अस्पताल, विद्यालय, धार्मिक स्थल र बस्तीहरू ध्वस्त। भोकमरी : खानेपानी, बिजुली र खाद्यान्न काटिँदा लाखौँ मानिस भोकमरीको अवस्थामा। संयुक्त राष्ट्रसंघका अनुसार गाजाका ९० प्रतिशत मानिस पर्याप्त खाना पाउँदैनन्।

विस्थापन : लाखौँ मानिस आफ्नो घर छोड्न बाध्य, शिविरमा अमानवीय जीवन बिताइरहेका छन्।

मानवअधिकार समूहहरूले यसलाई ‘आधुनिक युगकै सबैभन्दा ठूलो युद्ध अपराध’ भनेका छन्। पत्रकारलाई गाजामा प्रवेश रोक्नेकाले वास्तविक स्थिति अझ स्पष्ट नभएको आलोचना छ। स्वास्थ्यकर्मीहरू, राहतकर्मीहरू र नागरिकसमेत लगातार आक्रमणको शिकार भइरहेका छन्।

अन्तर्राष्ट्रिय दबाव संयुक्त राष्ट्रसंघ, युरोपेली युनियन र धेरै देशहरूले निरन्तर युद्धविरामको अपील गरिरहेका छन्। तर इजरायलले ‘आत्मरक्षा अधिकार’ भन्दै आलोचना बेवास्ता गर्दै आएको छ। ‘द गार्जियन’मा प्रकाशित अनुसन्धानले इजरायलले नागरिक मृत्युका तथ्याङ्क तोडमोड गरेको देखाएपछि, अन्तर्राष्ट्रिय दबाव फुल्न थालेको छ। युरोपेली देशहरूले मानवीय सहायता प्रवेश खुला गर्न इजरायललाई दबाव दिइरहेका छन्। रेडक्रस, विश्व खाद्य कार्यक्रम र एमनेस्टी इन्टरनेशनलजस्ता संस्थाहरूले तत्काल युद्ध रोक्न माग गरेका छन्। तर नेतन्याहू अझै कठोर नीति नै अपनाइरहेका छन्।

भविष्यको सम्भावना विश्लेषकहरूको भनाइमा—यदि ६० दिनको युद्धविराम स्वीकार भयो भने दीर्घकालीन सम्झौताका लागि आधार तयार हुन सक्छ।

तर इजरायलको “हमासको अन्त्य” नीति र नेतन्याहूको सत्ता बचाउने राजनीति नै मुख्य अवरोध बनेको छ।

यो युद्ध केवल दुई पक्षबीचको संघर्ष होइन, मध्यपूर्वको शक्ति सन्तुलन र फिलिस्तीनी राज्यको भविष्यसँग पनि जोडिएको छ।

यदि युद्ध अझै लामो भयो भने मध्यपूर्वमा अस्थिरता बढ्नेछ। लेबनानको हिजबुल्लाह, सिरिया र इरानसम्म यसको असर फैलिन सक्ने चेतावनी दिइएको छ। अन्तर्राष्ट्रिय वजारमा तेल मूल्य बढ्ने सम्भावना पनि विशेषज्ञहरूले आँखाेएका छन्।

हमास युद्धविराममा तयार देखिएको छ, तर इजरायल अझै कठोर अडानमा छ। कतार, मिस्र र अमेरिकाले समाधान खोज्ने प्रयास गरिरहेका छन्। तर गाजाको भयानक मानवीय संकट र नेतन्याहूको आन्तरिक राजनीतिक समस्या समाधानका लागि मुख्य चुनौती बनेका छन्। युद्ध रोकियो भने दीर्घकालीन सम्झौताको बाटो खुल्न सक्छ, तर रोकिएन भने यसले गाजामात्र होइन, सम्पूर्ण मध्यपूर्वलाई ठूलो संकटतर्फ धकेल्न सक्छ।

कोटेश्वरमा दुई फ्लाइओभर र सुरुङमार्ग, जापानसँग ३० अर्बको ऋण सम्झौता दुई महिनाभित्र

काठमाडौँ । काठमाडौँ उपत्यकाको मुख्य जामस्थलमध्ये एक कोटेश्वरको सवारी चाप न्यूनीकरणका लागि सरकार ठूलो योजना अधि बढाउन लागेको छ। जापान सरकारको सहयोगमा कोटेश्वर क्षेत्रमा दुई वटा फ्लाइओभर र एउटा सुरुङमार्ग निर्माण गर्न लागिएको हो।

यसका लागि सरकारले जापानसँग भण्डै ३० अर्ब रुपैयाँ (३४ अर्ब ४९ करोड येन) ऋण लिने निर्णय गरेको छ। ऋण सम्झौता आगामी दुई महिनाभित्र (२०२५ सेप्टेम्बरभित्र) सम्पन्न गरिने सडक विभागका

उपमहानिर्देशक तथा प्रवक्ता प्रभातकुमार भाले जानकारी दिएका छन्।

उक्त ऋण सम्झौता भएसँगै ‘कोटेश्वर इन्टरसेक्सन सुधार आयोजना’को काम औपचारिक रूपमा अगाडि बढ्नेछ। सन् २०२५ डिसेम्बरदेखि परियोजना कार्यान्वयन चरणमा प्रवेश गर्ने र सन् २०३३ अगष्टभित्र निर्माण सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएको छ।

३० अर्बको परियोजना : यस्तो हुनेछ संरचना जापानी विकास निकाय ‘जाइका’को

प्रारम्भिक सर्वेक्षण (प्रिप्यारेटरी सर्भे) अनुसार कोटेश्वर क्षेत्रमा आधुनिक संरचना निर्माण गरिनेछ। तीनकुनेदेखि मनोहरा खोलासम्म १६०२ मिटरको दूरी कभर गर्ने गरी दुई वटा फ्लाइओभर (९०२ मिटर) र एक सुरुङ (७०० मिटर) निर्माण गरिनेछ। तीनकुने चोकबाट त्रिभुवन विमानस्थलसम्म ६६४ मिटर लामो पहिलो फ्लाइओभर बन्नेछ, जसमा ४२० मिटर प्री-स्ट्रेस्ड काँक्रेट र २२४ मिटर स्टील संरचना प्रयोग गरिनेछ। त्यसैबाट सिधै जडिबुटी

निस्कन सक्नेगरी ७०० मिटर लामो सुरुङ विमानस्थलको भुइँतलामा निर्माण गरिने प्रस्ताव छ। त्यस्तै, दोस्रो फ्लाइओभर विमानस्थलदेखि मनोहरा पुलसम्म २३८ मिटर लामो हुने बताइएको छ। साथै, कोटेश्वर चोकमा पैदलयात्रीका लागि तीनमुखे आकाशे पुलसमेत निर्माण गरिनेछ।

जाम हटाउने दीर्घकालीन समाधान सरकारको यो आयोजना काठमाडौँ उपत्यकाको ट्राफिक व्यवस्थापनमा ऐतिहासिक हुने अपेक्षा गरिएको छ। शान्तिनगरतर्फबाट आउने सवारी अब तीनकुनेबाट फ्लाइओभर र सुरुङ हुँदै सिधै मनोहरातर्फ जान सक्नेछन्। लोकन्थलीबाट आएका सवारीहरू तीनकुनेमा प्रवेश गरी गन्तव्यतर्फ जान पाउनेछन् भने चक्रपथबाट आउने सवारीका लागि अहिलेको सडक नै प्रयोग गरिनेछ। परामर्शदाता नियुक्तिसँगै डीपीआर र डिजाइन

सडक विभागका अनुसार, ऋण सम्झौता भएपछि, सन् २०२६ को मे महिनाभित्र परामर्शदाता कम्पनी नियुक्त गरिनेछ। त्यसपछि, विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन (डीपीआर) र डिजाइन निर्माणको काम सुरु हुने बताइएको छ। सन् २०२७ को जुनसम्म सम्पूर्ण पूर्वाधार डिजाइन र टेन्डर प्रक्रिया सम्पन्न गरी अन्तर्राष्ट्रिय ठेक्का प्रक्रिया थालिनेछ। परियोजनाको अनुमानित लागत करिब ३० अर्ब रुपैयाँ रहेको छ। जसमा पूर्वाधार निर्माणमा २७/२८ अर्ब, परामर्श सेवामा ३ अर्ब र मुआब्जा तथा अन्य व्यवस्थापनमा करिब ८५ करोड रुपैयाँ खर्च हुने अनुमान गरिएको छ।

प्रवक्ता भूका अनुसार, परियोजनाको निर्माण कार्य सुरु भएपछि, भन्डै पाँच वर्षभित्र सम्पन्न हुनेछ। सन् २०२८ अप्रिलभित्र ठेक्का सम्झौता गरी निर्माण थालिने र सन् २०३३ अगष्टभित्र सबै काम सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएको छ।

नेपाल सरकारकै लगानीमा ललितपुरको ग्वाकोमा हालै सम्पन्न ओभरपासको सफलतापछि, कोटेश्वर जस्तो व्यस्त स्थानमा यस्तो ठूलो पूर्वाधारको थालनीले उपत्यकाको ट्राफिक समस्या समाधानतर्फको महत्त्वपूर्ण पाइला मानिएको छ।

शंखधर
बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.
Shankhadhar Saving and Credit Co-operative Ltd.
मेखेश्वर बबरन नन्वा युग गन्धर्वनी योजना लि.

च.नं./प.सं. ३६/२०८२१०८३

ने.सं. १०४५ गुलगा ढुतिथ्या
मिति २०८२१०४१२६, सोमबार

मदग्य नं

श्री.....सम्पर्क नं.....

ठेगाना.....

विषय: अठारौँ वार्षिक साधारण सभामा उपस्थित हुने बारे ।

यस संस्थाको विनियम २०६४ को परिच्छेद ७ को दफा २९ उपदफा १ बमोजिम मिति २०८२ श्रावण २४ गते बसेको सञ्चालक समितिको बैठकको निर्णय अनुसार देहायका प्रस्तावहरू माथि छलफल गरी निर्णय गर्नु पर्ने भएकोले देहायको मिति, समय र स्थानमा हुने यस संस्थाको गरिमामय **अठारौँ वार्षिक साधारण सभा** मा अनिवार्य उपस्थितिका लागि अनुरोध गरिन्छ ।

कार्यक्रम
मिति : ने.सं. ११४५ जंलग्गा षष्ठी शनिवा: (२०८२ भाद्र २८ गते, शनिबार) ।
समय : बिहान ११:०० बजे ।
स्थान : शंखधर बैकवेट, शंखधरचोक, मध्यपुर थिमि -४ ।

छलफलका विषयहरू :
१. आव २०८११०८२ को सचिवबाट प्रस्तुत प्रगति प्रतिवेदन तथा आव २०८२१०८३को प्रस्तावित कार्यक्रमहरू माथि छलफल र पारित गर्ने ।
२. आव २०८११०८२ को कोषाध्यक्षबाट प्रस्तुत आर्थिक प्रतिवेदन तथा आव २०८२१०८३को बजेट माथि छलफल गरी पारित गर्ने ।
३. आव २०८११०८२ को बाह्य लेखा परीक्षण प्रतिवेदन माथि छलफल गरी पारित गर्ने सम्बन्धमा ।
४. आव २०८११०८२ को लेखा सुपरिवेक्षण समितिबाट प्रस्तुत प्रतिवेदन माथि छलफल गरी पारित गर्ने सम्बन्धमा ।
५. आव २०८२१०८३ को लागि बाह्य लेखापरीक्षक नियुक्ति तथा पारिश्रमिक निर्धारण गर्ने सम्बन्धमा ।
६. समितिले विभिन्न समयमा व्याज दर, विलम्ब शुल्क तथा अन्य विषयहरूमा गरिएको निर्णयहरूका सम्बन्धमा छलफल गरी अनुमोदन गर्ने सम्बन्धमा ।
७. शेयर लाभांश तथा सरक्षित पुँजी फिर्ता कोष वितरण सम्बन्धमा ।
८. साधारण सभाको निर्णय पुस्तिकामा हस्ताक्षर गर्नका लागि सेयर सदस्यतर्फबाट आठ जना प्रतिनिधि छनौट गर्ने ।
९. कोषहरूको बाँडफाँड अनुमोदन गर्ने ।
१०. पुनर्लिखित विनियम अनुमोदन गर्ने सम्बन्धमा ।
११. संस्थाको आन्तरिक कार्यविधिहरू अद्यावधिक गर्ने सम्बन्धमा ।
१२. विविध ।

आज्ञाले

.....
लक्ष्मीभक्त (राखु) श्रेष्ठ
सचिव

विशेष अनुरोध : सेयर सदस्यका छोराछोरीहरूमध्ये एस.ई.ई. २०८१ मा उत्कृष्ट छात्र १ र छात्रा १ जनालाई शंखधर शिक्षा सम्मान गरिने भएकोले यही भाद्र २३ गते सोमबार कार्यालय समय भित्र लब्धाङ्क-पत्र(ग्रेडसिट) संस्थामा उपलब्ध गराउनु हुन अनुरोध छ ।

- साधारण सभामा स्वयम् उपस्थित हुने सदस्यलाई मात्र परिवहन खर्च उपलब्ध गराइनेछ ।
- अठारौँ वार्षिक साधारण सभाको प्रतिवेदन माथि सल्लाह, सुझाव एवं आफ्नो राय भएमा संस्थामा रहेको सुझाव पुस्तिका, सुझाव पेटिका, ईमेल, वेबसाइटमा सल्लाह सुझाव दिनु भई सहयोग गरिदिनुहुन अनुरोध छ ।

थिमि टाइम्स साप्ताहिक

– छिमेकी तथा आफना साथीभाइको निन्दा गर्ने बानी परापूर्व कालबाटै मानिसको मनोरंजनको विषय बन्दै आएको छ ।

– प्रेमचन्द

सम्पादकीय

लिपुलेक प्रकरण : संयमता र सूझबूझबाट स्वाभिमानको रक्षा

लिपुलेक, कालापानी र लिम्पियाधुरा नेपाली भूमि हुन–यिनको मर्म केवल भौगोलिक सीमाभित्र सीमित छैन, बरु राष्ट्रिय स्वाभिमान, सार्वभौमसत्ता र ऐतिहासिक अस्तित्वसँग गहिरो रूपमा गाँसिएको छ । पछिल्ला केही वर्षयता यिनै क्षेत्रहरूलाई लिएर नेपाल, भारत र चीनबीचको कूटनीतिक सम्बन्धमा निरन्तर संवेदनशीलता देखिँदै आएको छ । विशेषतः लिपुलेक नाका खोल्ने विषयमा भारत र चीनबीच भएका सहमति सम्झौतामा नेपाललाई बारम्बार बेवास्ता गरिनु गम्भीर चिन्ताको विषय हो ।

सन् २०१५ मा भारत–चीनबीच लिपुलेकमार्फत व्यापारिक मार्ग खोल्ने सम्झौता हुँदा नेपालले तत्कालै आफ्नो असहमति प्रकट गरेको थियो । तथापि, सोही प्रकृतिको सहमति पछिल्लो समयमा फेरि दोहोरिनु र नेपाललाई फेरि पनि अँध्यारोमा राखिनु केवल नेपालको सार्वभौम अधिकारको उल्लंघन मात्र होइन, अन्तर्राष्ट्रिय कूटनीतिक व्यवहारको मर्यादाविपरीत कार्य हो । यस्तो अवस्थामा नेपालले भारत र चीन दुवैलाई कूटनीतिक नोटमार्फत असन्तुष्टि जनाउनु स्वाभाविक मात्र होइन, अपरिहार्य पनि हो । साथै नेपालले तत्कालिनै कुटनीतिक नोट मार्फत असन्तुष्टी जनाउनु आवश्यक थियो ।

यस विषयले नेपाली संसदेदेखि आम जनमानससम्म तीव्र प्रतिक्रिया र चासो उत्पन्न गरेको छ । नेपालको राष्ट्रियतासम्बन्धी चेतना कुनै क्षणिक उर्जा होइन–यो दीर्घकालीन स्वाभिमान र ऐतिहासिक सम्झनासँग जोडिएको भावनात्मक र यथार्थपूर्ण विषय हो । तथापि, यस्तो संवेदनशीलतामा अन्धराष्ट्रवादको हवा भरिनु, छिमेकी राष्ट्रहरूप्रति कटुतापूर्ण अभिव्यक्ति आउनु वा सस्तो लोकप्रियता लिने प्रयास गर्नु नेपालको हितमा कदापि हुँदैन ।

नेपालको अवस्थिति दुई महाशक्ति राष्ट्रहरू–भारत र चीनको बीचमा रहेको छ । यस्तो भूराजनीतिक स्थितिमा केवल संयमता, सूझबूझ र सन्तुलित कूटनीतिमार्फत मात्रै राष्ट्रको हित सुरक्षित गर्न सकिन्छ । नेपालको अडान स्पष्ट छ–लिपुलेक, कालापानी र लिम्पियाधुरा नेपालको भूमि हुन् । त्यसैले यस भूमि प्रयोग गर्नुअघि नेपालको सहमति अपरिहार्य छ । तर व्यवहारमा नेपालको सक्रिय कूटनीतिक उपस्थिति अपेक्षाकृत रूपमा कमजोर देखिनु चिन्ताको विषय हो । अभै गम्भीर कुरा के छ भने, राष्ट्रिय हित जस्तो संवेदनशील विषयलाई आन्तरिक राजनीतिक 'एजेन्डा' बनाइनु दीर्घकालीन रूपमा हानिकारक हुनसक्छ । तर नेपालमा राजनीतिक दलहरू आम जनमानसको भावनासँग खेलवाड गर्ने र लोकप्रियतावादलाई बढावा दिने कार्यले गर्दा पनि नेपालको कुटनीतिक पक्ष कमजोर देखिएको छ । जसको फाइदा भारत चीन दुवै उठाउन चाहन्छ । यही नै नेपालको कुटनीतिक कमजोरी र देशको अस्थिर राजनीतिक अवस्थाकै कारण पनि नेपाल दुई ठूला परमाणु शक्तिबाट सम्पन्न देशको सामु निरीह बन्नु परेको अवस्था छ ।

निकट भविष्यमा प्रधानमन्त्री केपि शर्मा ओलीको भारत र चीन भ्रमण अपेक्षित छ । यो अवसरलाई नेपालले रणनीतिक रूपमा उपयोग गर्न सक्नुपर्छ । भारतसँगको संवादमा लिपुलेक प्रयोजनका लागि नेपाल स्वयं सहभागी हुन इच्छुक रहेको स्पष्ट सन्देश दिनु आवश्यक छ । चीनसँग पनि प्रष्ट पार्नुपर्ने कुरा यही हो–लिपुलेक केवल भारत–चीन सीमामा पर्ने विषय होइन, यो त्रिदेशीय सरोकारको केन्द्रबिन्दु हो । नेपालले यहाँ स्पष्ट र दृढ धारणा राख्नुपर्छ ।

लिपुलेक विवाद भूगोलको विषय मात्र होइन–यो नेपाली पहिचान, सम्मान र ऐतिहासिक अधिकारसँग गाँसिएको विषय हो । यसको समाधान आवेग वा मौनतामा होइन, बरु तर्क, संयमता र दिर्घदृष्टियुक्त कूटनीतिमा निहित छ । यस घडीमा नेपालको मूल आवश्यकता के हो भने, भावनामा बग्ने होइन, तर संयमित तरिकाले अन्तर्राष्ट्रिय मञ्चमा आफ्नो पक्ष मजबूतीका साथ राख्दै राष्ट्रिय स्वाभिमानको रक्षा गर्नु हो । उतेजना होइन–सूझबूझको नीति नै आजको समयमा राष्ट्रहितको मार्गदर्शक हुन सक्छ । यही मार्ग नेपालका लागि दीर्घकालीन रूपमा हितकारी हुनेछ ।

मदिराको विज्ञापन प्रतिबन्ध र मिडियाको संकट

● **वमेश कुमाव बोहोरा**

नेपालमा मिडियामा मदिराको विज्ञापन बन्द गर्ने सरकारी निर्णयले लामो समयदेखि बहस निम्त्याउँदै आएको छ । एकातिर यो स्वास्थ्य र सामाजिक दृष्टिले अपरिहार्य निर्णय हो भन्ने पक्षधरहरू छन् भने अर्कातिर यसले मिडियाको आम्दानीका स्रोतलाई थिचेर अभिव्यक्ति स्वतन्त्रता र व्यवसायिक टिकाउपनामा चुनौती खडा गरेको छ भन्ने मिडिया क्षेत्रका प्रतिनिधिहरूको दृष्टिकोण छ । खासगरी विज्ञापनमा निर्भर हुने निजी सञ्चार माध्यमहरूको दृष्टिकोणले यो विषयलाई गम्भीर ढंगले बुझ्नु जरुरी छ । नेपालमा सञ्चार माध्यमहरू प्रायः विज्ञापनबाट चल्ने भएकाले यस्तो निषेधले उनीहरूको अस्तित्व र दिगोपनामा प्रत्यक्ष प्रहार गरेको छ भन्ने तथ्यलाई बेवास्ता गर्न सकिँदैन ।

विज्ञापनको संरचनात्मक स्वरूपमा हेर्ने हो भने सरकारी निकाय, ठूला कम्पनी र बहुराष्ट्रिय उत्पादनकर्ताहरू मुख्य स्रोत हुन्छन् । यिनैमध्ये मदिरा उद्योग एक स्थायी र आकर्षक स्रोत बनेको थियो । यो उद्योगले ब्राण्ड प्रमोशनका नाममा रचनात्मक विज्ञापनमार्फत टेलिभिजन, रेडियो, पत्रपत्रिका, अनलाइन र हालको डिजिटल प्लेटफर्महरूमा ठूलो लगानी गर्ने गरेको थियो । त्यो स्रोत बन्द भएपछि सञ्चार माध्यमको राजस्व संरचना कमजोर बन्थ्यो र ठूलो संख्यामा सञ्चार गृहहरू आर्थिक संकटमा परेका छन् ।

मदिरा विज्ञापन निषेधलाई नीतिगत रूपमा सकारात्मक कदम मान्न सकिन्छ तर यसलाई कार्यान्वयन गर्ने क्रममा सरकारले मिडिया क्षेत्रको आर्थिक आधारलाई कसरी सुरक्षित गर्ने भन्ने प्रश्नलाई बेवास्ता गरेको छ । यो अवस्थाले मिडिया स्वतन्त्रताको आधारभूत सवाललाई प्रभावित गरेको छ । प्रेस स्वतन्त्रताको मूल्य केवल सेन्सरशिपबाट जोगिनु मात्र होइन स्वतन्त्र सञ्चार गृहहरूलाई दिगो बनाउन सक्ने वातावरण उपलब्ध हुनु पनि हो । तर जब उनीहरूको आम्दानी स्रोतहरू एकपछि अर्को गर्दै बन्द गरिन्छन् र विकल्प दिइँदैन तब प्रेस स्वतन्त्रता व्यवहारमा कमजोर हुन थाल्छ ।

नेपालमा मदिरा विज्ञापन रोकिएको कारण बुझ्दा स्वास्थ्य र सामाजिक पक्षलाई आधार बनाइएको देखिन्छ । मदिरा सेवनले दीर्घकालीन स्वास्थ्य समस्या निम्त्याउने र सामाजिक अपराध बढाउने तथ्यलाई आधार बनाइएको छ । यथार्थमा विज्ञापनलाई मात्र नियन्त्रण गरेर यी समस्याहरू समाधान हुँदैनन् भन्ने तथ्य पनि उत्तिकै महत्वपूर्ण छ । गाउँ–गाउँमा शहरका कुनाकाप्यामा खुलेका साना भट्टी, अनुगमनविहीन उत्पादन,

कर छल र गैरकानुनी व्यापार नै समस्याको मूल हो भने विज्ञापनलाई मात्र पूर्ण रूपमा रोक्नु सजिलो निर्णय भए पनि समाधानको स्थायी उपाय होइन । यसरी हेर्दा सरकारले सजिलो बाटो रोजेको छ तर गहिरो समस्या समाधानमा पहल नगरेको देखिन्छ ।

सञ्चार क्षेत्रले भने लामो समयदेखि मदिराको विज्ञापन रोक्दा वैकल्पिक स्रोत खोज्न सकिएन भन्ने गुनासो गर्दै आएका छन् । सरकारी विज्ञापनहरू नै न्यून छन् निजी क्षेत्रका विज्ञापनहरूमा पनि ठूला बहुराष्ट्रिय कम्पनीहरूले मात्र प्रभाव जमाइरहेका छन् । यस्तो अवस्थामा खासगरी प्रिन्ट मिडिया र रेडियो जस्ता माध्यमहरू आर्थिक संकटमा फसेका छन् । डिजिटल प्लेटफर्मले केही राहत पाएको भए पनि परम्परागत मिडियामा यसको प्रभाव गम्भीर बनेको छ । सञ्चार गृहका पत्रकार, प्राविधिक कर्मचारी र सम्पूर्ण संरचनाको रोजगारीसमेत संकटमा परेको तथ्यलाई बेवास्ता गर्न सकिँदैन ।

यस्तो निषेधले अर्को समस्यात्मक अभ्यासलाई जन्म दिएको छ जसलाई “सर्पोट ब्रान्डिङ” भनिन्छ । उत्पादनको वास्तविक स्वरूप मदिरा भए पनि त्यसको नाममा पानी, सोडा वा कार्यक्रम प्रायोजनमार्फत विज्ञापन गर्ने चलन सुरु भएको छ । यसले बजारमा अभै भ्रम फैलाइरहेको छ र ठूला कम्पनीहरूले आफ्नो प्रभाव बढाइरहेका छन् । तर कानुनले पूर्ण रूपमा निषेध गरेकोले सञ्चार माध्यमले यस्तो प्रविधिलाई पनि प्रयोग गर्न सक्दैनन् । फलस्वरूप सञ्चार गृहहरूको आम्दानी निरन्तर घटिरहेको छ ।

यो विवादलाई अन्तर्राष्ट्रिय अभ्याससँग तुलना गर्दा अभै स्पष्ट हुन्छ । धेरै देशहरूले मदिरा विज्ञापनमा प्रतिबन्ध लगाएका छन् तर अधिकांशले मिडियालाई विकल्प उपलब्ध गराएका छन् । कतिपय देशमा सरकारले मिडियालाई अनुदान वा सब्सिडी दिएको छ । कतिपयमा सामाजिक सन्देशमार्फत राजस्व बौण्डफाँटको व्यवस्था गरिएको छ । नेपालमा भने यस्तो व्यवस्था नहुँदा मिडिया एकै संकट भोगिरहेको छ । जब

सरकारले नीतिगत निर्णय गर्छ त्यसको प्रत्यक्ष असर पर्ने क्षेत्रलाई वैकल्पिक उपाय नदिई ठप्प पारिदिन्छ भने त्यो निर्णय असन्तुलित हुन्छ ।

मिडिया लोकतन्त्रको आधारभूत स्तम्भ हो भन्ने कुरा सरकारी नीतिले व्यवहारमा देखाउन सक्नुपर्छ । लोकतन्त्रमा मिडियालाई दबाउने होइन स्वतन्त्र र सक्षम बनाउने हो । यदि मिडिया आर्थिक रूपमा असक्षम छ भने स्वतन्त्रतामा नै प्रश्न खडा हुन्छ । विज्ञापन निषेधले सञ्चार गृहलाई आर्थिक संकटमा धकेल्दा उनीहरूले अन्य स्रोत खोज्न विवश हुन्छन् । कतिपय अवस्थामा यसले मिडियालाई “पेड न्यूज” वा स्वार्थी राजनीतिक वा व्यावसायिक दबावसँग सम्झौता गर्न बाध्य पार्छ । यसले स्वतन्त्र पत्रकारितामाथि गम्भीर खतरा पुर्‍याउँछ ।

अर्को महत्वपूर्ण पक्ष भनेको रोजगार हो । नेपालको सञ्चार क्षेत्रमा हजारौं पत्रकार, प्राविधिक, प्रशासकीय कर्मचारी र श्रमिक कार्यरत छन् । उनीहरूको रोजगारीको सुरक्षा विज्ञापन आम्दानीमा निर्भर हुन्छ । जब मदिरा विज्ञापन बन्द हुन्छ त्यसले प्रत्यक्ष रूपमा मिडियाको आम्दानी घटाउँछ र अप्रत्यक्ष रूपमा रोजगार संकट निम्त्याउँछ । पत्रकारिता केवल विचार र सूचना प्रवाहको साधन मात्र होइन ।सामाजिक सुरक्षा र रोजगारीसँग पनि गाँसिएको क्षेत्र हो भन्ने कुरा सम्झन जरुरी हुन्छ ।

यस्तो अवस्थामा समाधानको बाटो भनेको सम्पूर्ण विज्ञापन नीति पुनः समीक्षा गर्नु हो । सरकारले स्वास्थ्य र सामाजिक सुरक्षालाई मध्यनजर गर्दै मदिरा विज्ञापन रोक्नु स्वाभाविक हो तर मिडियाको हितलाई पनि बेवास्ता गर्नु हुँदैन । यसका लागि दुईवटा वैकल्पिक उपाय अपनाउन सकिन्छ । पहिलो मदिरा उद्योगबाट उठ्ने कर, शुल्क र जरिवानाको निश्चित प्रतिशत मिडिया विकास कोषमा विनियोजन गर्ने व्यवस्था गर्न सकिन्छ । यसरी मिडियाले अप्रत्यक्ष रूपमा भए पनि आफूले गुमाएको आम्दानीको क्षतिपूर्ति पाउन सक्छ । दोस्रो वैकल्पिक विज्ञापनका क्षेत्रहरू प्रोत्साहित

गर्न सकिन्छ जसले मिडियामा लगानी बढाउँछ । जस्तै कृषि, पर्यटन, प्रविधि, नवीकरणीय ऊर्जा र सामाजिक सन्देशका क्षेत्रमा प्रोत्साहन दिइनु सक्छ ।

हाम्रो देश नेपालमा मिडियाको आर्थिक आधार अभै बलियो नभइसकेको अवस्थामा यस्तो प्रतिबन्धले गहिरो चोट पुर्‍याउँछ । खासगरी स्थानीय तहमा प्रकाशन हुने पत्रपत्रिका र रेडियोहरूमा यसको प्रभाव भयावह बनेको छ । ती सञ्चार माध्यमहरू गाउँ र समुदायस्तरमा सूचना र लोकतन्त्रको आधार हुन् । तर जब उनीहरू आर्थिक संकटमा डुब्छन् त्यसको असर सीधा नागरिकलाई पर्छ । ग्रामीण भेगमा सूचनाको पहुँच घट्छ जनताको आवाज ओभरले पर्छ र सूचना असमानता बढ्छ । यो लोकतन्त्रको आधारभूत संरचनामा प्रहार हो ।

यसैबीच मिडिया उद्योगले पनि आत्मसमालोचना गर्नुपर्ने देखिन्छ । केवल मदिरा विज्ञापनमा निर्भर हुने प्रवृत्तिले भविष्यमा थप संकट ल्याउन सक्छ भन्ने कुरा पहिल्यै अनुमान गर्न सकिन्थ्यो । विविध स्रोत सिर्जना गर्ने प्रयास, सब्स्क्रिप्सन मोडेल, अनुसन्धानात्मक सामग्रीमार्फत पाठक र दर्शकसँग प्रत्यक्ष सम्बन्ध बढाउने अभ्यास आवश्यक छ । तर यी उपायलाई प्रभावकारी बनाउन सरकारले पनि नीतिगत समर्थन दिनुपर्छ ।

समग्रमा हेर्दा नेपालमा मिडियामा मदिरा विज्ञापन बन्द हुनु केवल स्वास्थ्य र सामाजिक दृष्टिले मात्र होइन लोकतन्त्र र प्रेस स्वतन्त्रताको दृष्टिले पनि बहस गर्नुपर्ने विषय हो । राज्यले मिडियालाई वैकल्पिक आधार र स्रोत उपलब्ध नगराउँदासम्म यस्तो निर्णयले सकारात्मकभन्दा नकारात्मक असर बढी पार्ने देखिन्छ । पत्रकारिता समाजको ऐना हो भने त्यो ऐना फुट्नुको पीडा समाजले नै भोग्नुपर्छ । त्यसैले समाधान भनेको मिडिया र राज्यबीचको सहकार्य हो । मिडियालाई वैकल्पिक सहारा दिइयोस् स्वास्थ्य र सामाजिक सुरक्षा पनि कायम रहोस् र लोकतन्त्रको चौथो अंग पनि मजबुत रहोस् ।

(बोहोरा अर्थ सवाल साप्ताहिकका सम्पादक तथा नेपाल पत्रकार महासंघ काठमाडौं शाखाका सचिव हुन्)

“दिगो विकास व्यवस्थित शहर : स्वच्छ समृद्ध सूर्यविनायक नगर”

सूर्यविनायक नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

कटुञ्जे, भक्तपुर, बागमती प्रदेश, नेपाल

सामाजिक सुरक्षा भत्ता परिचयपत्र नवीकरण सम्बन्धी अत्यन्त जरुरी सूचना

जेष्ठ नागरिक

एकल महिला

अशक्त / अपाङ्ग

बालबालिका

सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गरिरहेका लाभग्राहीले २०८२ सालको श्रावण १ गते देखि भदौ मसान्तसम्म सामाजिक सुरक्षा भत्ता परिचय पत्र, नेपाली नागरिकताको प्रमाण पत्र र राष्ट्रिय परिचय पत्र नठुवर लिएर आफ्नो स्थायी ठेगाना रहेको वडामा स्वयं वा संरक्षक/माथवर उपस्थित भई अनिवार्य रुपमा परिचयपत्र नवीकरण गर्नुपर्ने ।

तोकिएको समयमा नवीकरण नगराइमा सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्रदान गरिने छैन ।

डाटा सेन्टरलाई चिसो बनाउन समुद्रभित्र डुबाउने नयाँ प्रविधि अपनाउँदै चीन

काठमाडौं । चीनले डिजिटल प्रविधिमा ठूलो लगानीसँगै डाटा सेन्टरलाई कम खर्चमा र प्रभावकारी रूपमा चिसो बनाउने नयाँ रणनीति अपनाएको छ । जलवायु र ऊर्जा संकटको समयमा ठूलो मात्रामा बिजुली र पानी खर्च हुने डाटा सेन्टरलाई समुद्रभित्र डुबाउने काम चीनले सुरु गरेको छ ।

डाटा सेन्टरहरूमा चल्ने हजारौं सर्भरहरूले उत्पादन गर्ने तापलाई सामान्यतया ठूलो मात्रामा पानीको प्रयोग गरेर चिसो पारिन्छ । तर पानीको अभाव भएका क्षेत्रमा यसले मानिसको दैनिक आवश्यक पानीसँग प्रतिस्पर्धा गर्ने समस्या ल्याएको छ । गैरनाफामूलक पत्रकार संगठन सोर्सम्याटेरियल र द गार्जियनको अनुसन्धान अनुसार, विश्वका सुख्खा क्षेत्रहरूमा डाटा सेन्टर निर्माण गर्दा यस्तो समस्या देखा परेको छ ।

चीनले यो चुनौतीलाई सम्बोधन गर्न समुद्रभित्र डाटा सेन्टर स्थापना गर्ने कदम उठाएको छ । यस वर्ष जुनमा शाङ्हाइ

किनारबाट करिब ६ माइल टाढा समुद्रमा हावा ऊर्जाबाट सञ्चालित डाटा सेन्टरको निर्माण सुरु भएको छ । यसले पानीको खपत घटाउने मात्र होइन, बिजुली खर्चमा पनि करिब ३० प्रतिशत कटौती गर्ने दावी गरिएको छ ।

कम-कार्बन र दिगो कम्प्युटिङको दिशामा नयाँ पहल

ऊर्जा अनुसन्धान केन्द्र एम्बरकी विश्लेषक शन्निना नाधिलाले भने, “चीनको यो कदमले विश्वव्यापी दिगो कम्प्युटिङका मापदण्डहरूमा ठूलो परिवर्तन ल्याउन सक्छ ।” हाइलानयुन (हाइक्लाउड) कम्पनीले चीन सरकारसँग मिलेर निर्माण गरिरहेको यो परियोजना पहिलो चरणमा १९८ सर्भर र्याकहरू सहित सञ्चालन हुनेछ र एआई प्रशिक्षणको लागि पर्याप्त क्षमता राख्नेछ ।

यस डाटा सेन्टरमा नजिकैको अपतटीय पवन ऊर्जाबाट ९७ प्रतिशत बिजुली आपूर्ति हुनेछ । यसको तुलना माइक्रोसफ्टको दशक पुरानो ‘प्रोजेक्ट नाटिक’सँग गरिएको छ,

जसमा समुद्रभित्र सर्भर राखेर ऊर्जा दक्षता र विश्वसनीयता बढाउने प्रयास गरिएको थियो ।

समुद्रभित्रका डाटा सेन्टरको फाइदा त धेरै भए पनि, वातावरणीय असर र सुरक्षा चुनौतीहरू पनि छन् । माइक्रोसफ्टका अनुसन्धानकर्ताहरूले स्थानीय समुद्री तापक्रममा सानो वृद्धि देखाएका छन् भने अन्य वैज्ञानिकहरूले समुद्री उष्ण लहरको समयमा डाटा सेन्टरले समुद्री जीवविविधतामा असर पुर्याउन सक्ने चेतावनी दिएका छन् ।

साथै, २०२४ मा गरिएको अध्ययनले समुद्रभित्रका डाटा सेन्टरहरूलाई ध्वनि आधारित आक्रमणमार्फत नष्ट गर्न सकिने सम्भावना पनि देखाएको छ, जसले सुरक्षा सम्बन्धी चिन्ता बढाएको छ ।

तर हाइलानयुनका प्रवक्ता ली लाङ्गिपडले चीनको परियोजना पूर्ण रूपमा पर्यावरणमैत्री रहेको दावी गर्दै, “पर्ल नदीमा गरिएको परीक्षणले वरिपरिको पानीको तापक्रम एक डिग्रीभन्दा कम मात्र बढेको देखाएको छ,” भनेका छन्।

चीन बाहेक दक्षिण कोरिया, जापान र सिङ्गापुरले पनि समुद्र सतहमा वा समुद्रभित्र तैरिने डाटा सेन्टर निर्माण गर्ने योजना बनाइरहेका छन् । क्यालिफोर्निया विश्वविद्यालयका शोधकर्ता भ्राड निङ्का अनुसार, अन्य देशहरूले यो प्रविधि अपनाउने वा नअपनाउने निर्णय प्राविधिक क्षमता भन्दा नियामकीय र वातावरणीय चुनौती समाधानमा निर्भर रहनेछ ।

चीनले यस क्षेत्रमा पहिले नै ठूलो लगानी र अनुसन्धान गर्दै आएको हुँदा भविष्यमा ठूलो स्तरमा अफशोर, पवन ऊर्जामा आधारित डाटा सेन्टर विस्तार गर्ने योजना राखेको छ ।

फेसबुक मार्केटप्लेसमा “आईफोन १७ प्रो म्याक्स” रु. ९८ हजारमा

काठमाडौं । एप्पलले आईफोन १७ सार्वजनिक गर्न लागेको तयारी भइरहेकै बेला फेसबुक मार्केटप्लेसमा ‘आईफोन १७ प्रो म्याक्स’ नाममा रु. ९८ हजारमा विक्रीमा राखिएको पाइएको छ । ‘राज थापा’ नामक एक फेसबुक प्रयोगकर्ताले बजारमा उपलब्ध नभएको फोन आकर्षक मूल्यमा राखेपछि यो अनलाइन ठगीको नयाँ प्रयास हुन सक्ने भन्दै प्रहरी र सुरक्षा विशेषज्ञहरूले सचेत रहन आग्रह गरेका छन् ।

विज्ञापनमा प्रयोग गरिएको फोटो रिभर्स इमेज सर्च गर्दा यो

फोटो १८ जुन २०२५ मा ‘टेकड्रोइड’ नामक फेसबुक पेजमा ‘आईफोन १७ प्रो म्याक्स (कन्सेप्ट)’ क्याप्सन सहित पोस्ट गरिएको देखिएको छ । थापाले विक्रीमा राखेको फोनमा ५१२ जीबी स्टोरेज, ९७ प्रतिशत ब्याट्री हेल्थ, सेतो रंग रहेको उल्लेख छ भने फेस आईडी काम गर्ने, कुनै समस्या नहुने र सात दिनको ‘चेकिङ वारेन्टी’ समेत दिने दावी गरिएको छ । सो फोन जनकपुरबाट विक्रीका लागि राखिएको जनाइएको छ ।

‘राज थापा’ को फेसबुक

प्रोफाइल सन् २०२५ मा मात्र खोलेको देखिन्छ । प्रोफाइलमा उनी जापानको क्योटो बस्ने उल्लेख गरेका छन् भने विक्री स्थान जनकपुर देखाइएको छ । यसबाहेक थापाले ‘आईफोन १६ प्रो म्याक्स’

रु. ५५ हजारमा र ‘आईफोन १५ प्रो’ रु. ७५ हजारमा पनि विक्रीमा राखेका छन् । अनौठो कुरा के छ भने, यी महँगा फोनहरूसँगै दुई वटा कुर्ता पनि विक्रीमा छन्, जसमा एकको लोकेसन जनकपुर र अर्को नेपालगञ्ज देखाइएको छ ।

नेपाल प्रहरीका अनुसार फेसबुक मार्केटप्लेस लगायत अनलाइन प्लेटफर्महरूमा यस्ता आकर्षक तर अवास्तविक विज्ञापनमार्फत ठगी गर्ने प्रवृत्ति तीव्र रूपमा बढेको छ । ठगहरू सस्तो मूल्यमा सामान राखेर ‘अर्डर धेरै आएकोले छिटो पैसा पठाउनुस्’ भनी अग्रिम भुक्तानी लिएर सम्पर्कविहीन हुने गरेको पाइएको छ । यस्ता घटनामा लाखौं रुपैयाँ गुमाएका पीडितहरूले प्रहरी साइबर ब्यूरोमा उजुरी गर्ने गरेका छन् ।

यदि ‘आईफोन १७ प्रो म्याक्स’ मात्र विक्रीमा राखिएको भए यो रमाइलोका लागि भएको हुन सक्थ्यो, तर थापाले अन्य फोन र सामानहरू पनि अस्वाभाविक रूपमा सस्तो मूल्यमा राख्नु यो स्पष्ट रूपमा ठगी प्रयास भएको देखिन्छ । सामाजिक सञ्जाल रेडिटमा समेत यसबारे व्यापक चर्चा भइरहेको छ ।

प्रहरी र साइबर सुरक्षा विशेषज्ञहरूले उपभोक्तालाई अनलाइनमा आकर्षक मूल्यमा सामान किन्नुअघि सत्यता जाँच, अग्रिम भुक्तानी नदिन र अनधिकृत विक्रेता वा शंकास्पद विज्ञापनबाट सावधान रहन आग्रह गरेका छन् ।

दिव्यश्वरी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.

DIBYASHWORI SAVING & CREDIT CO-OPERATIVE LTD.

मध्यपुर थिमि नगरपालिका-१, लौहकिल्थली ।

विषय : १८ औं वार्षिक साधारण सभा सम्बन्धी सूचना !!!

आदरणीय सदस्य महानुभावहरू,

यस संस्थाको १८ औं वार्षिक साधारण सभा निम्न प्रस्तावहरूमा छलफल गर्ने गरी तपसिलमा उल्लेखित मिति, समय र स्थानमा सम्पन्न गर्ने मिति २०८२/०४/३० गते बसेको संचालक समितिको २५२ औं बैठकबाट निर्णय भए बमोजिम तपाईं शेरधनी सदस्यज्यूलाई सभामा उपस्थितिका लागि हार्दिक अनुरोध गरिन्छ ।

कार्यक्रम हुने मिति, समय र स्थान :

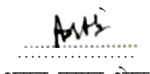
मिति : २०८२ असोज ०४ गते शनिवार ।

समय : बिहान ११:०० बजे ।

स्थान : एरुडाइट एकेडेमी सेकेण्डरी स्कूल, लौहकिल्थली, मध्यपुर थिमि -१, भक्तपुर ।

छलफलका विषयहरू ;

१. अध्यक्षज्यूको प्रतिवेदन सम्बन्धमा ।
२. सचिवज्यूको वार्षिक प्रतिवेदन सम्बन्धमा ।
३. कोषाध्यक्षज्यूबाट आ.व. ०८१/८२ को आर्थिक प्रतिवेदन सम्बन्धमा ।
४. लेखा सुपरिवेक्षण समितिको प्रतिवेदन सम्बन्धमा ।
५. लेखा परीक्षकको आ.व. ०८१/०८२ को प्रतिवेदन सम्बन्धमा ।
६. आ.व. ०८२/०८३ को कार्ययोजना तथा बजेट सम्बन्धमा ।
७. आ.व. ०८२/८३ का लागि लेखा परीक्षक नियुक्ति गर्ने तथा निजको पारिश्रमिक निर्धारण गर्ने सम्बन्धमा ।
८. सञ्चालक समितिले निर्णय गरे अनुसार लाभांश प्रस्ताव स्वीकृत गर्ने सम्बन्धमा ।
९. निर्णय पुस्तिकामा हस्ताक्षर गर्ने प्रतिनिधि चयन सम्बन्धमा ।
१०. विविध ।

अमृत प्रसाद श्रेष्ठ
सचिव

नोट :

१. सदस्यहरू आफै उपस्थित हुनु पर्नेछ । आफै उपस्थित हुँदा मात्र पारवहन खर्च उपलब्ध गरिनेछ ।
२. सदस्यहरूले कार्यालयले तोकिएको अवधिभर आफ्नो नाम दर्ता गराउनु पर्नेछ ।
३. सदस्यले आफैमा परिचय खुल्ने परिचयपत्र, पासबुक वा शेरधन प्रमाणपत्र लिइ आउनु पर्नेछ ।

पेटमा वायु बनाउने आठ प्रमुख खानेकुरा : केही लाभदायक, केही

काठमाडौं । पाचन प्रक्रियाको सामान्य हिस्सा भए पनि पेटमा अत्यधिक ग्यास जम्न थालेमा मष्कअफायचत अर्थात् असहजता अनुभव हुने गर्दछ। चिकित्सकहरूका अनुसार, सामान्यतया एक व्यक्ति दिनमा पाँचदेखि १५ पटकसम्म वायु निष्काशन गर्छ। तर केही विशेष खानेकुराले अत्यधिक ग्यास उत्पादन गराउँछन्, जसले पेट फुल्ने, आवाज आउने वा दुर्गन्धित ग्यास निस्कने समस्या निम्त्याउन सक्छ।

अध्ययनले देखाउँछ, कि ग्यास बनाउने अधिकांश खाना स्वास्थ्यका हिसावले फाइदाजनक छन् - विशेषगरी फाइबरयुक्त खाना। यस्ता खाद्यपदार्थहरू पाचन प्रक्रियामा ढिला पच्ने हुँदा आन्द्रामा रहेका ब्याक्टेरियाले ती पचाउँछन् र यसक्रममा वायु उत्पादन हुन्छ।

यहाँ प्रस्तुत छन्, पेटमा ग्यास बनाउने प्रमुख आठ खानेकुरा-

१. चिल्लोयुक्त खाना

बढी बोसोयुक्त खानेकुराले पाचन प्रक्रियालाई ढिलो बनाउँछन्। यस्तो खाना आन्द्रामा पुगेर कुहिन थाल्दा सल्फर युक्त ग्यास बनाउँछ, जसको गन्ध कुहिएको अन्डाजस्तै हुन्छ। बोसोयुक्त मासुमा पाइने मिथियोनाइन नामक अमिनो एसिड पनि दुर्गन्धित वायुको स्रोत बन्न सक्छ।

२. गेडागुडी तथा दाल

ग्यास बढाउने प्रमुख खाद्यपदार्थमा गेडागुडी अग्रस्थानमा छन्। यिनमा ‘राफिनोज’ नामक जटिल चिनी हुन्छ, जसलाई पचाउन शरीर असमर्थ हुन्छ। फर्मेन्टेशनको क्रममा ब्याक्टेरियाले हाइड्रोजन, मिथेन तथा सल्फरयुक्त ग्यास उत्पादन गर्छन्।

३. अण्डा

अण्डाले आफैँ वायु नबनाए पनि यसमा रहेको मिथियोनाइनले ग्यासलाई दुर्गन्धित बनाउन सक्छ। विशेषगरी अण्डालाई गेडागुडी वा चिल्लो खाना सँग खाँदा असर भन्नु बढ्न सक्छ। यदि अण्डा खाँदा पेट फुल्ने वा गडबडी हुने गर्छ भने त्यो एलर्जी वा असहिष्णुताको संकेत हुन सक्छ।

४. प्याज, लसुन र लीक

यी सबै खाद्यपदार्थमा ‘फ्रुक्ट्यान्ट’ नामक कार्बोहाइड्रेट पाइन्छ, जसले ग्यास र पेट फुलाउने समस्या निम्त्याउँछ। यस्ता तत्व शरीरले सजिलै पचाउन सक्दैन, जसले गर्दा आन्द्रामा ग्यास बन्ने प्रक्रिया सक्रिय हुन्छ।

५. दूध तथा डेरी उत्पादन

गाई वा बाख्राको दूधमा रहेको ल्याक्टोजलाई भन्डै ६५ प्रतिशत वयस्कले सजिलै पचाउन सक्दैनन्। ल्याक्टोज इन्टोलरेन्स भएकाहरूमा दूध वा डेरीजन्य उत्पादनले ग्यास, गडबडी, र पेट फुल्ने समस्या निम्त्याउन सक्छ।

६. गहुँ, जौ तथा अन्य अन्नजन्य पदार्थ

रोटी, पास्ता, चपाती जस्ता गहुँजन्य खाना पचाउन गाह्रो हुन सक्छ। विशेषगरी ग्लुटेन इन्टोलरेन्स भएका व्यक्तिमा यस्ता खाद्यपदार्थले अपानवायु वृद्धि गराउँछन्।

७. बन्दा, ब्रोकोली, काउलीजस्ता तरकारी

यी क्रुसिफेरस तरकारीहरूमा उच्च मात्रामा फाइबर र सल्फर पाइन्छ। जसले पेट फुलाउने मात्र होइन, ग्यासलाई पनि दुर्गन्धित बनाउँछ। यस्ता तरकारीहरू पचन समय लाग्ने हुँदा ब्याक्टेरियाले तिनलाई फर्मेन्ट गर्दै ग्यास बनाउँछन्।

८. स्याउ, आँप, आरुजस्ता फलफूल

यी फलहरूमा उच्च मात्रामा ‘फ्रुक्टोज’ पाइन्छ। कतिपयलाई फ्रुक्टोज पचाउन गाह्रो हुने हुँदा ग्यास उत्पादन हुन्छ। फ्रुक्टोज इन्टोलरेन्स ल्याक्टोज इन्टोलरेन्सजति गम्भीर नभए पनि असहजता भने ल्याउन सक्छ।

वायु कम गर्न के गर्ने ?

विशेषज्ञहरू भन्छन्, ग्यास कम गर्न निम्न उपाय अपनाउन सकिन्छ-

एककासि धेरै फाइबरयुक्त खाना नखाने

खाना राम्रोसँग चपाएर खाने

दिनभरि प्रशस्त पानी पिउने

फिज आउने पेय पदार्थ, च्युइङ गम र छिटो खाने वानी छोड्ने

पेपरमिन्ट चिया पिउने - जसलाई बेलायतको ल्वतप्यलर्वा जम्बर्तिज बभ्रचखब्धभ (लज्ज) ले पनि सिफारिस गरेको छ।

कहिले चिकित्सकको सल्लाह लिने ?

ग्यास सामान्य समस्या हो। तर यदि अत्यधिक दुर्गन्ध, लगातार पेट दुख्ने, वान्ता, तौल घट्ने वा दिशा गडबडी हुने समस्या देखिन्छ भने चिकित्सकको परामर्श लिनु आवश्यक हुन्छ। कतिपय अवस्थामा ग्यासको समस्या औषधिको असर वा अन्य गम्भीर रोगको संकेत पनि हुन सक्छ।

प्रत्येक सोमवार नियमित रूपमा प्रकाशित भइरहेको सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक अखबार खोजी खोजी पढौं ।

उपवास स्वस्थ रहने एक उपाय ?

डां अरुणा उप्रेती

काठमाडौं । उपवासको अर्थ संकेतमा दुई शब्द मिलेर बनेको छ । उप अर्थात् नजिक, वासको अर्थ निवास (बस्ने ठाउँ) अर्थात् नजिकै बस्ने । यसको दार्शनिक अर्थ हो- हामी शरीरको मागभन्दा माथि उठेर आफ्नो शरीरभित्रको दैवी शक्तिको नजिक आउन सक् ।

आयुर्वेद विज्ञानमा त “मन, आत्मा र शरीर स्वस्थ राख्न उपवासको महत्वपूर्ण भूमिका हुन्छ” भन्ने उल्लेख छ । चिकित्सकीय दृष्टिले उपचार गर्नेहरूले ३ दिन, ५ दिन, १० दिन, १५ दिन पनि उपवास गर्छन् ।

हिन्दु धर्मावलम्बीहरू धर्म-परम्पराको हिसाबले विभिन्न विधिबाट उपवास बस्छन् । हरेक महिनामा दुई दिन एकादशीको दिन अन्न नखाई फलफूल, फलफूलको रस, पानी र दूध मात्र खाएर उपवास गर्नेहरू पनि धेरै छन् । तिजको अवसरमा महिलाहरूले निर्जल उपवास बस्ने चलन अहिले पनि छ ।

हप्ताको कुनै एक दिन कुनै एक देवताको नाममा उपवास बस्ने चलन पनि चलिरहेको छ । बौद्ध धर्मावलम्बीहरूमध्ये कतिपयले दिउँसो खाएपछि एकैचोटि भोलिपल्ट मात्र खाने गर्छन् । यो पनि उपवासको एक प्रकार हो ।

कतिपय त योगीहरू दिनमा एक छाक मात्र खान्छन् । कतिपयले रोटी मात्र खाएर उपवास गर्छन् ।दक्षिण भारतमा उपवासको दिन रोटी नखाई भात खान्छन् । मुस्लिम धर्मावलम्बीहरू रमादानको बेला एक महिना भरि विहान सूर्य उदाएदेखि नअस्ताएसम्म केही खाँदैनन् अर्थात् उपवास गर्छन् । यस्तै गरी क्रिश्चियन धर्मावलम्बीहरू पनि कुनै न

कुनै तरिकाले उपवास बस्छन् ।

दिन दिने मासु खाने व्यक्तिहरू हप्ताको दुई दिन मासु नखाँदा पनि वर्त बसेको भन्ने गर्छन् । केही व्यक्तिहरू उपवासको दिन लसुन, प्याज, गोलभेंडा, नहाली बनाएको सात्विक भोजन ग्रहण गर्दा पनि उपवास (व्रत) बसेको मान्छन् । जुन तरिका अपनाए पनि कुनै न कुनै खाना खान छोड्नु, छाक छोड्नु आदि पनि उपवासकै तरिका मानिन्छ ।

सामान्यतया विनाभोजन, विना पानी केही समय बस्ने प्रक्रियालाई उपवास भन्ने बुझिन्छ । तर खाना नखाएर मात्रै आफूलाई चिन्न सकिन्छ, शक्ति प्राप्त गर्न सकिन्छ, भन्नेचाहिँ होइन । बुद्धले ज्ञान पाउन ४९ दिनसम्म दीर्घ उपवास गरेका थिए । तर उनले ज्ञान प्राप्त गर्न सकेका थिएनन् ।

उनी बेहोस भएर ढल्ने अवस्थामा पुगेकाले सुजाताले उनलाई ‘खिर’ खान दिएपछि उनी स्वस्थ भए र तपस्या गरेपछि बुद्धत्व प्राप्त गरे । यसरी लामो समय व्रत बस्ने विचार बुद्धले त्यागे र ध्यान विधि अपनाए । धर्मका नाममा उपवास गर्ने संस्कृतिलाई पहिला अन्धविश्वास र अवैज्ञानिक मानिन्थ्यो ।

गिरी थरका ३५ वर्षीय एक युवा कुनै संस्थामा सवारी चालक छन् । भन्डै ५ फिट ६ इन्च अग्ला उनलाई माछा-मासु नखाई नहुने बानी थियो । ३२ वर्षको उमेर नपुग्दै भुँडी ठूलो भयो र उनको तौल ८० केजी पुग्यो । उच्च रक्तचाप भएर काम गर्न नै समस्या हुन थाल्यो । चिकित्सकले उनलाई तौल घटाउने सल्लाह दिए । तर यो काम त्यति सजिलो थिएन ।

ती युवकले अनुशासनमा बस्नलाई एक धार्मिक व्रत लिए । रुद्राक्षको माला पनि

लगाए । माछा-मासुको सेवन छोडे । ‘रुद्राक्ष लगाउँदा माछा-मासु खानुहुँदैन’ भनेर उनकी बज्यैले भनेकी रहिछिन् । उनले त्यसै गरे । एक महिनामा गिरी नामका ती युवकको ३ किलो तौल कम भयो । उनको भुँडी पनि केही हदसम्म घट्यो । माछा-मासु छोड्दा पहिला त गाह्रो भएको थियो तर ४-५ दिनपछि माछा-मासुको तलतल कम भयो ।

उनी भन्छन्, ‘म अब्बै तौल घटाउने विचारमा छु । अब शनिवार र बिहीवार मासु खान्छु । बाहिर जाँदा पनि नखाने विचार गरेको छु । बेलुका ६-७ बजे नै रोटी, तरकारी र दूध खाएपछि पेट पनि हलुको हुँदो रहेछ । मासु खान छोडेपछि भात पनि कम खाईंदो रहेछ । अहिले मेरो स्वास्थ्य पनि राम्रो भएको छ ।’ उनले नभने पनि यो एक प्रकारको उपवास नै हो ।

उपवास बस्नु भनेको मन र शरीरलाई अनुशासनमा राख्नु पनि हो । सबैको लागि उपवास गर्न सहज नहुन पनि सक्छ । यसको लागि पूर्ण ध्यान अनुशासन र दृढ इच्छाशक्ति चाहिन्छ ।

शुरुमा व्रत बस्दा पहिले खाना कम खाने, मासुजन्य पदार्थहरू सकेसम्म नखाने, कुनै दिन तरकारी र फलफूल मात्रै खाने गर्न सकिन्छ । बेलुका ६ बजे खाएपछि भोलिपल्ट विहान ६ बजेसम्म केही नखाँदा पनि १२ घन्टे उपवास हुन जान्छ ।

यसरी थोरै-थोरै समय बढाएर उपवास बस्दा शरीरको रोगसँग लड्ने शक्ति बढ्छ, कब्जियत सुधार हुन्छ । धेरै काम गरेर पेटको आन्द्रा थाकेको हुन्छ । उपवासले त्यो थकान मेट्छ । अनि हप्तामा एक दिन उपवास किन नबस्ने त ?

दतात्रयमा विदेशी पाहुनाले नेपाली महिलासँगै मनाए तीज

भक्तपुर । तीजको रौनकता नेपालका अन्य जनजातिहरूका महिलाहरूको आकर्षण बन्दै गइरहेकोमा अब यसको आकर्षण विदेशीहरूमा पनि देखिन थालेको छ । यस्तै दृश्य भक्तपुरको ऐतिहासिक दतात्रय क्षेत्रमा मंगलवार तीज पर्वको अवसरमा देखिएको छ । हिन्दु नारीहरूको महान चाड मानिएको तीजमा नेपाली महिलाहरू पारम्परिक भेषभूषामा सजिएर गीत-संगीत र नृत्यमा रमाइरहेका बेला त्यहाँ उपस्थित केही विदेशी पाहुनाहरू पनि सो उत्सवमा सहभागी बनेका

थिए ।

नेपाली महिलाहरूका लागि श्रद्धा, आस्था र संस्कृतिको प्रतिकका रूपमा लिइने तीज पर्वमा विदेशी पर्यटकहरू रमाइलो गरिरहेको दृश्य उत्सवमा आएको भीडका लागि आकर्षणको केन्द्र बन्यो ।

धार्मिक तथा सांस्कृतिक महत्व बोकेको यस पर्वमा सहभागी विदेशीहरू पनि रातो सारीमा सजिएर स्थानिय महिलाहरूसँग नाचगानमा सहभागी भएका थिए । उनीहरूले नेपाली संस्कृति नजिकबाट अनुभव गर्न

पाएको भन्दै खुसी व्यक्त गरे ।

तर हालका वर्षहरूमा तीज पर्व फेसन र सांगीतिक उत्सवका रूपमा समेत विकास भइसकेको छ । यही परिवेशमा विदेशीहरूको सहभागिता देखिनु नेपाली संस्कृति प्रति उनीहरूको चासो र आकर्षणको परिचायक मानिएको छ । दतात्रयको ऐतिहासिक मञ्चमा मनाइएको यो दृश्यले संस्कृतिको आदानप्रदान र सांस्कृतिक पर्यटन प्रवर्द्धनमा टेवा पुग्ने स्थानीयको विश्वास छ ।

भुजु पुनः नेपाल यातायात व्यवसायी महासंघ भक्तपुर अध्यक्षमा निर्वाचित

भक्तपुर । तीजको रौनकता नेपालका अन्य जनजातिहरूका महिलाहरूको आकर्षण बन्दै गइरहेकोमा अब यसको आकर्षण विदेशीहरूमा पनि देखिन थालेको छ । यस्तै दृश्य भक्तपुरको ऐतिहासिक दतात्रय क्षेत्रमा मंगलवार तीज पर्वको अवसरमा देखिएको छ । हिन्दु नारीहरूको महान चाड मानिएको

तीजमा नेपाली महिलाहरू पारम्परिक भेषभूषामा सजिएर गीत-संगीत र नृत्यमा रमाइरहेका बेला त्यहाँ उपस्थित केही विदेशी पाहुनाहरू पनि सो उत्सवमा सहभागी बनेका थिए ।

नेपाली महिलाहरूका लागि श्रद्धा, आस्था र संस्कृतिको प्रतिकका रूपमा लिइने

तीन पत्नीबाट १० सन्तान जन्मिएपछि महिला बनेकी ‘ओलम्पिक स्वर्ण विजेता’

काठमाडौं । जीवन कहिलेकाहीँ यति अप्रत्याशित मोड लिन्छ, जसले व्यक्तिलाई मात्र होइन, पूरै संसारलाई चकित पारिदिन्छ। अमेरिकी खेलाडी विलियम ब्रुस जेनर, जसलाई अहिले ‘क्याटलिन जेनर’ भनेर चिनिन्छ, त्यसकै उत्कृष्ट उदाहरण हुन्। ओलम्पिक स्वर्ण पदक जितेर राष्ट्रिय गौरव बनेका उनले व्यक्तिगत जीवनमा लिएका निर्णायक कदमहरूले फेरि विश्वभर बहस जन्माए।

ब्रुस जेनरको जन्म सन् १९४९ अक्टोबर २८ मा न्यूयोर्कमा भएको थियो। उनको बाल्यकाल सजिलो थिएन। उनी ‘डिस्लेक्सिया’ नामक सिकाइसम्बन्धी समस्याबाट पीडित थिए। यसले गर्दा पढाइ र लेखाइमा उनी पछि परे। शिक्षकहरूले पनि उनलाई प्रायः कमजोर विद्यार्थीका रूपमा हेर्ने। तर खेलकुदमा भने उनी असाधारण रूपमा चम्किए। विद्यालयमा विभिन्न दौड, फ्यान्टे र हाम्फाल्ने खेलमा उनी उत्कृष्ट देखिन्थे।

कलेज पुगेपछि उनले डेकाथलनतर्फ ध्यान केन्द्रित गरे। डेकाथलनमा १० फरक-फरक खेल समेटिएका हुन्छन्-१०० मिटर, ४०० मिटर, १५०० मिटर दौड, क्याम्प, थ्रो, डिस्कस, पोल भल्ट, हाई जम्प, लङ जम्प, जाभोलिन थ्रो र सट पुट। यी सबैमा कौशल र धैर्य चाहिन्छ। जेनरले कडा मेहनत र निरन्तर अभ्यासमार्फत आफ्नो स्तर उचाउँदै लगे।

१९७२ मा म्युनिख ओलम्पिकमा उनले पहिलोपटक प्रतिस्पर्धा गरे। पदक जित्न नसके पनि उनले अनुभव प्राप्त गरे। त्यसपछि उनले चार वर्षसम्म निरन्तर तालिम जारी राखे, आफ्नो कमजोरी सुधार्ने काम गरे। नतिजा स्वरूप, १९७६ को मोन्ट्रियल ओलम्पिकमा उनले शानदार प्रदर्शन गर्दै स्वर्ण पदक जिते। त्यति मात्र होइन, उनले नयाँ विश्व रेकर्डसमेत बनाए।

यसपछि उनी अमेरिकामा मात्र होइन, विश्वभरै चर्चित भए। खेलाडी मात्र नभई सांस्कृतिक प्रतीक बने। उनको फोटो ‘प्ले गर्ल’ जस्तो पत्रिकामा छापिन्, विज्ञापनमा देखिन् र टेलिभिजन कार्यक्रममा सहभागिता जनाउनु, यी सबैले उनलाई पप-संस्कृतिको हिस्सा बनाए। उनले एकैचोटि खेलकुद र मनोरञ्जन दुनियौंलाई जोडिदिए।

खेल जीवन जस्तै उनको व्यक्तिगत जीवन पनि रोचक रह्यो। उनी आकर्षक देखिन्थे र महिलाहरूको लोकप्रिय थिए। यसैले उनलाई ‘प्ले ब्याड’ छविमा पनि चिनिन्थ्यो। उनले तीनपटक विवाह गरे र १० जना सन्तान जन्मिए।

पहिलो विवाह १९७२ मा क्रिस्टा स्कटसँग भयो। यो सम्बन्ध करिव नौ वर्ष टिक्यो र यसबाट बर्त र क्यासी जन्मिए। तर उनीहरू पछि अलग भए। दोस्रो विवाह उनले १९८१ मा हल्लिउड अभिनेत्री लिन्डा थम्पसनसँग गरे। यस सम्बन्धबाट ब्राडी र ब्रेन्डन जन्मिए। यी दुवै संगीत र टेलिभिजन क्षेत्रमा परिचित नाम बने। तर दोस्रो सम्बन्ध पनि लामो समय टिक्न सकेन।

तेस्रो विवाह उनले क्रिस कार्दशियानसँग गरे। यस विवाहबाट केन्डल र काइली जन्मिए। साथै, उनले किम, कोर्टनी, खोले र रब कार्दशियनलाई सौतेला पिताको रूपमा पनि पाले। यस परिवारलाई संसारभर चर्चित बनाउनु ‘कीपिड अप विथ द कार्दशियान्स’ नामक टेलिभिजन शोले ठूलो भूमिका खेलेको थियो। यसरी क्याटलिन जेनर पप-संस्कृतिको एकदमै चर्चित परिवारको केन्द्रमा रहिन्।

तर उनको जीवनमा सबैभन्दा ठूलो मोड २०१५ मा आयो। ६६ वर्षको उमेरमा उनले आफ्नो लिङ्ग परिवर्तन गराउँदै महिला बन्ने निर्णय गरिन्। त्यसपछि उनले आफूलाई ‘क्याटलिन जेनर’का रूपमा प्रस्तुत गरिन्। यो समाचारले संसारभर हलचल मच्चायो। सञ्चारमाध्यम र सामाजिक सञ्जालमा उनी प्रमुख विषय बने।

उनले सार्वजनिक रूपमा भनेकी थिइन्-“अब मेरो बाँकी जीवन यही नाम र पहिचानबाट बिताउनेछु।” उनका धेरै सन्तान र परिवारका सदस्यहरूले उनलाई नयाँ स्वरूपमा स्वीकार गरे। तर क्रिस कार्दशियानसँगको सम्बन्ध भने अन्त्य भयो। क्याटलिनले आफ्नो पहिचान स्वीकार गर्न गरेको साहसलाई कतिपयले प्रेरणादायी भने, कतिपयले आलोचना गरे। तर उनले आफूमाथि गर्व गर्ने घोषणा गरिरहन्।

यो निर्णयपछि उनी विश्वकै चर्चित ट्रान्सजेन्डर व्यक्तित्वमध्ये एक बनिन्। उनका अन्तर्वार्ता, टेलिभिजन कार्यक्रम र नयाँ जीवनशैलीबारेका रिपोर्टहरूले लाखौं मानिसलाई प्रभावित पारे। उनले आफ्नै वास्तविकता खोज्ने यात्रामा उमेर वा सामाजिक दबावलाई बाधा बन्न दिएनन्।

आज क्याटलिन जेनर अमेरिकाको टेलिभिजन दुनियाँमा परिचित नाम हुन्। उनी फक्स न्यूजसँग आवद्ध छन्। साथै, ट्रान्सजेन्डर अधिकार र समुदायको हकहितमा निरन्तर बोलिरहेकी छन्। उनी अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलन, टेलिभिजन कार्यक्रम र सामाजिक अभियानमा सक्रिय सहभागिता जनाउँछिन्।

क्याटलिन राजनीतिमा पनि प्रवेश गरिन्। अमेरिकी रिपब्लिकन पार्टीसँग आवद्ध रहेकी उनले केही वर्षअघि क्यालिफोर्नियाको गभर्नर बन्ने आकांक्षा राख्दै उम्मेदवारी दिएकी थिइन्। यद्यपि चुनाव जित्न नसके पनि उनको उम्मेदवारीले ठूलो मिडिया चासो पायो। यसले देखायो कि उनले आफ्नो नयाँ पहिचानसहित सार्वजनिक जीवनमा निर्भीकतापूर्वक भूमिका निर्वाह गर्न सक्ने क्षमता राखिन्।

ब्रुसबाट क्याटलिन बन्ने यात्रा केवल व्यक्तिगत परिवर्तन मात्र होइन, समाजका लागि ठूलो सन्देश हो। खेलाडीका रूपमा उनले अमेरिकाको गर्व बढाइन्। तर, आफ्नो वास्तविक पहिचान स्वीकार गर्न गरेको साहसिक कदमले लाखौं मानिसलाई प्रेरणा दियो। विशेषगरी ट्रान्सजेन्डर समुदायका लागि उनको यात्रा आत्माविश्वास र अधिकार खोज्ने प्रेरणाको स्रोत बन्यो।

उनको जीवनले देखाउँछ-वास्तविक पहिचान खोज्ने यात्रामा उमेर, प्रतिष्ठा वा विगतका सफलता-असफलता कुनै बाधा बन्न सक्दैनन्। खेलाडी, पिता, टेलिभिजन व्यक्तित्व, राजनीतिक आकांक्षी र अधिकारकर्मी-यी सबै भूमिकाले क्याटलिन जेनरलाई एक अद्वितीय र प्रेरणादायी व्यक्तित्वका रूपमा स्थापित गरेको छ।

विभिन्न शहरी क्षेत्रमा आयोजित विरोध प्रदर्शन, र नागरिक समाजका अग्रणी व्यक्तिहरूद्वारा गरिएको चैतावनीहरूले यो विवादलाई मात्र राजनीतिक नभई राष्ट्रिय अभियानको स्वरूप दिएको छ । युवाहरूले देशव्यापी स्तरमा स्वतःस्फूर्त आन्दोलनको तयारी गरिरहेको देखिएको छ । भने शैक्षिक संस्थानहरूमा समेत यस विषयमा बहस सुरु भएको छ । यसले लिपुलेक विवादलाई केवल सीमासम्बन्धी मुद्दा नभई नेपालको भविष्य र पहिचानसँग जोडिएको विषय बनाइदिएको छ ।

सार्थ विराध गद्द भरित चीनका
कार्यको निन्दा गरेको छ । तर
नेपालले अन्तराष्ट्रिय मञ्चमा
आफ्नो कुरा राख्ने विषयमा
भने मौन रहनुले नेपाली
आम जनमानसमा नेपालका
राजनीतिक दल माथि नै संदेह
गर्न थालेका छन् ।

लिपुलेक, कालापानी र
लिम्पियाधुरालाई संविधान र
नक्सामा समावेश गरे पनि
अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा प्रभावकारी
पहल गर्न नसक्नु नेपालकै
कटनीतिक कमजोरी हो । १९८८

यस विषयलाई अन्तर्राष्ट्रियकरण गर्ने विकल्पबारे पनि विभिन्न तर्क प्रस्तुत भएका छन् । केही परराष्ट्रविदहरूले यसलाई अन्तर्राष्ट्रिय अदालतमा लैजानुपर्ने सुझाव दिएका छन्, भने केहीले नेपालले संयुक्त राष्ट्रसंघ वा सार्कजस्ता क्षेत्रीय निकायमार्फत मुद्दा उजागर गर्नुपर्ने धारणा राख्छन् । तर व्यवहारमा नेपालले त्यस्तो दावा सिर्जना गर्न नसक्दा अन्तर्राष्ट्रिय समुदायले यसलाई ठूलो विषयको रूपमा लिन सकेको छैन । यसले नेपाललाई अझ कमजोर बनाएको छ र भविष्यमा यस्ता विवाद समाधान गर्न कठिन परिस्थितिको पूर्वाभास दिएको छ ।

लिपुलेक व्यापार
सम्झौता नेपालको लागि मात्र
सीमावर्ती विवाद नभई राष्ट्रिय
सार्वभौमिकता, स्वाधीनता र
भू-राजनीतिक अस्तित्वसँग
प्रत्यक्ष जोडिएको प्रश्न हो ।
यसले नेपाल सरकारको परराष्ट्र
नीति, कूटनीतिक रणनीति र
नेतृत्व क्षमताको वास्तविक
परीक्षण गरेको छ । प्रधानमन्त्री
ओलीले आसन्न चीन र भारत
भ्रमणमा यस विषयमा स्पष्ट,
दस्तावेजीय प्रमाणसहित र दृढ
धारणा प्रस्तुत गरे मात्र उनको
राष्ट्रवादी छवि दीर्घकालीन
रूपमा टिक्न सक्छ । अन्यथा,
यो विवादले उनको नेतृत्वमार्थ
मात्र होइन, नेपालकै कूटनीतिक
विषयसनीयतामार्थ पनि गहिरो
प्रश्न उठाउने सम्भावना प्रबल
छ ।

स्थानीय....

तर यतिवेला स्थानीय
सरकारप्रतिको जनविश्वास
चुनौतीको घेरामा परेको
देखिन्छ। स्थायित्व भए पनि सेवा
प्रवाहको गुणस्तर, पारदर्शिता,

विश्लेषक प्रेमचन्द्र भट्ट
भन्छन्, “स्थायित्व गुणस्तरको
ग्यारेन्टी होइन। स्थानीय सरकारले
जनविश्वास जित्न चाहमा
जवाफदेही शासन, पारदर्शिता,
र सहभागितालाई व्यवहारमा
उतार्नैपर्छ।” उनका अनुसार पार्टी
प्रणालीबिना स्थानीय निर्वाचनको
विकल्पबारे बहस आवश्यक
भइसकेको छ। त्यसैगरी सामाजिक
लेखापरीक्षण अनिवार्य गरिनु,
जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरूको
क्षमता अभिवृद्धि, सूचना प्रवाह
तथा प्रविधिको प्रभावकारी
प्रयोग, र भ्रष्टाचार नियन्त्रणका
लागि कठोर कदम चालिनुपर्ने
आवश्यकता भन्नु तीव्र भएको छ।

विशेषज्ञहरू भन्छन् -
 “युवासँग जोडिने, नवप्रवर्तनशील योजना अधि सार्ने, स्मार्ट गाउँ र डिजिटल नगरको अवधारणालाई व्यवहारमा उतार्ने हो भने स्थानीय सरकार जनअपेक्षाको केन्द्रबिन्दु बन्न सक्छ।” साथै महिला, दलित, जनजाति, मुस्लिम, मधेसी, अपाङ्गताजस्ता समुदायको प्रतिनिधित्व र सशक्तीकरणसमेत सुनिश्चित गर्नुपर्नेमा जोड दिइएको छ।

समाप्तिमा, स्थानीय सरकार
संघीय शासन प्रणालीको मेरुदण्ड
हो भन्ने कुरामा सन्देह छैन। तर,
लोकतान्त्रिक चरित्रलाई बलियो
बनाउन, निष्पक्ष सेवा प्रवाह
सुनिश्चित गर्न, र नागरिकको
सहभागिता सशक्त बनाउन
सुधारका ठोस कदम आवश्यक
छन्। जनताको अपेक्षा पूरा गर्न
तिनै तहका सरकारले साझा
उद्देश्यका साथ अघि बढ्नु
समयको माग बनेको छ।

१० वटा विषयगत सूचकमा आधारित मूल्यांकन गरिन्छ । ती सूचकहरूमा शासकीय प्रबन्ध, संगठन तथा प्रशासन, वार्षिक बजेट तथा योजना व्यवस्थापन, वित्तीय तथा आर्थिक व्यवस्थापन, सेवा प्रवाह, न्यायिक कार्यसम्पादन, भौतिक पूर्वाधार, सामाजिक समावेशीकरण, वातावरण संरक्षण तथा विपद् व्यवस्थापन, र सहकार्य तथा

मध्यपुर थिमि नगरपालिकाले
अघिल्लो वर्ष २०७९/८० म
८४.२५ प्रतिशत अंक प्राप्त
गरेको थियो भने २०७८/०७९
मा शून्य प्रतिशतमा सीमित
भएको थियो । यस वर्षको
प्रगति उसले संस्थागत सुधार र
सेवाप्रवाहमा उल्लेखनीय काम
गरेको संकेत गर्छ ।

इम्बोस्ड....

इम्बोस्ड नम्बर प्लेटको भाषा अङ्ग्रेजीमा हुने र सवारीधनीको डाटा पनि विभागकै सर्भरमा सुरक्षित राखिने व्यवस्था गरिएको पनि विज्ञप्तिमा उल्लेख छ ।

यातायात विभागका अनुसार, यस नयाँ प्रणालीले सवारी साधनको तथ्यांक व्यवस्थापनलाई डिजिटलाइज गर्नेछ, जसले गर्दा ट्राफिक व्यवस्थापन, चोरी र अपराधिक गतिविधि नियन्त्रण, राजस्व सङ्कलन तथा विपद् व्यवस्थापनमा ठूलो सहयोग पुग्नेछ ।

साथै, विभागले देशवाहिर डाटा लैजाने वा इम्बोस्ड नम्बर प्लेटको गुणस्तरमा समस्या आउने जस्ता गलत अफवाहलाई पनि खण्डन गर्दै सबै डाटा देशभित्र नै सुरक्षित रहेको स्पष्ट पारेको छ ।

यस अधि अख्तियार
दुरुपयोग अनुसन्धान
आयोगले पनि इम्बोस्ड नम्बर
प्लेट जडान सम्बन्धी काम
तुरुन्त अधि बढाउन विभागलाई
निर्देशन दिइसकेको छ भने यस
सम्बन्धमा विभागले २०७८
माघमा निर्देशिका समेत जारी
गरेको छ । यातायात विभागले
सबै सवारीधनीलाई संयम राख्न
र अफवाहको पछि नलाग्नु आग्रह
गरेको छ ।

आएको छ, जसको कारणलाई धार्मिक, सांस्कृतिक र शास्त्रीय दृष्टिले गहिरो विश्लेषण गर्न सकिन्छ । अर्थात यो पर्व सम्पूर्ण हिन्दुको भने होइन, यसलाई यसरी प्रचार प्रसार गर्नु नेपालका अन्य सांस्कृतिक सम्पदाहरूलाई ओभरलेप गर्नु हो । हो तीज

28 Aug., 2025 Wednesday

पौराणिक सन्दर्भ र
प्रतीकात्मकता

नेवार समुदाय र विवाहको
त्रिस्तरीय संरचना

इही (बेल विवाह):
 बाल्यकालमै कन्याको विवाह
 बेल फलसँग गरिन्छ। यसलाई
 'सुवर्णकुमार' (हिरण्यगर्भ) सँगको
 दैवी बन्धनका रूपमा व्याख्या
 गरिन्छ। धार्मिक दृष्टिले बेल
 (बित्त्व) शिवको प्रिय फल मानिने
 भएकाले यो विवाहले कन्यालाई
 जीवनभर 'सौभाग्यवती' बनाउने
 विश्वास रहन्छ।

वारा तयेगु (सूर्यदर्शन):
 किशोरावस्थामा हुने यो
 संस्कार सूर्यसँग प्रतीकात्मक
 विवाहको रूपमा व्याख्या हुन्छ।
 सूर्य जीवनशक्ति, ऊर्जा र
 आध्यात्मिक तेजको प्रतीक
 भएकाले यस संस्कारमार्फत
 कन्याले आध्यात्मिक तथा
 सामाजिक रूपले संरक्षण प्राप्त
 गर्ने विश्वास गरिन्छ।

वास्तविक विवाहः वयस्क
भएपछि मानिससँग हुने
सामाजिक विवाह, जसलाई
पारिवारिक जीवनको औपचारिक
आरम्भ र सामाजिक संरचनामा
प्रवेशको आधार मानिन्छ।

यी तीन चरणमध्ये विशेष गरी 'इही' संस्कारलाई अत्यन्त महत्त्वपूर्ण मानिन्छ। वैदिक-तान्त्रिक विधि अनुसार सम्पन्न हुने यो संस्कारले कन्यालाई धार्मिक दृष्टिले जीवनभर विधवा नहुने विश्वास दिलाउँछ। यसले नेवार महिलासँगै सौभाग्य र दाम्पत्य स्थायित्वको लागि अतिरिक्त ब्रत वस्तुपर्ने आवश्यकता नपर्ने स्पष्ट कारण प्रस्तुत गर्दछ।

तीज र नेवार सांस्कृतिक दृष्टिकोण

सामान्यतया हिन्दू महिलांले तीज व्रतलाई दाम्पत्य सौभाग्य, शिव-पार्वतीजस्तो आदर्श गृहस्थ जीवन र आध्यात्मिक शुद्धताको प्रतीकका रूपमा लिन्छन्। तर नेवार संस्कृतिमा बाल्यकालमै सम्पन्न हुने इही संस्कारलाई “धार्मिक सुरक्षा कवच” मानिन्छ। यसले महिलालाई पुनः सौभाग्य प्राप्तिका लागि व्रत

बदलिंदो सामाजिक प्रवृत्ति
शहरीकरण, शिक्षा विस्तार,
सञ्चारमाध्यम र अन्तरसमुदायिक
सम्पर्कका कारण नेवार
समाजमा पनि नयाँ सांस्कृतिक
अभ्यास देखिन थालेका छन्।
पछिल्ला दशकमा केही नेवार
महिलाहरूले साथीहरूको संगत,
सामाजिक सञ्जालको प्रभाव
वा व्यक्तिगत रुचिका कारण
तीज व्रत बस्न थालेका छन्।
कतिपयका लागि तीज महिला
एकताबद्धता, आत्म-अभिव्यक्ति
र रमाइलोको अवसर हो भने
अन्यका लागि यो सामाजिक
दबाव वा देखासिकीको परिणाम
पनि हुन सक्छ। यदि यो अभ्यास
सचेत व्यक्तिगत छनोट हो भने
सकारात्मक मान्न सकिन्छ। तर,
परम्परा र शास्त्रप्रतिको पर्याप्त
ज्ञान बिना गरिएको अभ्यासले
मौलिक संस्कार र सांस्कृतिक
मूल्य कमजोर पार्ने जोखिम
रहन्छ।

सामाजिक-सांस्कृतिक बहस
र अकादमिक दृष्टि

तीज र नेवार समुदायबीचको सम्बन्धबारे अकादमिक वृत्तमा पनि गहन बहस चलि रहेको छ। एक पक्षले मौलिक परम्पराको संरक्षणलाई सांस्कृतिक पहिचान र आत्मसम्मानसँग जोड्छ। अर्का पक्षले समयअनुसार लचिलोपन, अन्तरसमुदायिक सहकार्य र साझा अभ्यासलाई सांस्कृतिक विकासको अपरिहार्य पाटोका रूपमा देख्छ। केही विद्वानहरूले तीजलाई 'सांस्कृतिक विकल्प' को रूपमा बुझ्नु उपयुक्त बताउँछन्, जसले व्यक्तिगत स्वतन्त्रतालाई सम्मान गर्ने र सामुदायिक परम्परालाई कमजोर नपार्ने बीचको सन्तुलन कायम गर्न मद्दत पुर्याउँछ।

तीज व्रत हिन्दू महिलाको धार्मिक आस्था र सांस्कृतिक पहिचानसँग जोडिएको महत्वपूर्ण पर्व हो। तर यसको अभ्यास सवै समुदायमा समान छैन। नेवार परम्परामा बाल्यकालमै सम्पन्न हुने इही संस्कारले जीवनभर सौभाग्यवती हुने धार्मिक विश्वास स्थापन गर्ने भएकाले तीज व्रतलाई अनिवार्य रूपमा ग्रहण गरिएको छैन। यद्यपि, शिक्षा, शहरीकरण, अन्तरसंवाद र आधुनिक जीवनशैलीको विकाससँगै नयाँ प्रवृत्ति आउनु स्वाभाविक हो। तर त्यो परिवर्तन आलोचनात्मक चेतना, ज्ञान र सांस्कृतिक सन्तुलनका आधारमा हुन आवश्यक छ। परम्परागत मूल्य र आधुनिक अभ्यासबीचको समन्वयले मात्र सांस्कृतिक निरन्तरता र सामुदायिक पहिचानलाई दिगो बनाउन सक्छ।

यसरी, नेवार समुदायको सांस्कृतिक यात्रा परम्परा र आधुनिकताबीचको गतिशील संवादमै अवलम्बित छ। मौलिक परम्परालाई विस्थापित नगरी नयाँ अभ्यासलाई आत्मसात् गर्ने प्रक्रियाले मात्र भविष्यको समाजलाई सन्तुलित, समृद्ध र सांस्कृतिक दृष्टिले सशक्त बनाउन सक्छ।

